

Sportaccommodaties in Ooststellingwerf

deel 1: Analyse

Gemeente Ooststellingwerf

Datum

21 november 2014

Referentie

1349MH

In opdracht van

Gemeente Ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Doel visie sportaccommodaties	3
1.3	Leeswijzer en werkwijze	4
Hoofdstuk 2	Aanbod en gebruik	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Buitensportaccommodaties	5
2.3	Binnensportaccommodaties	12
2.4	Zwembaden	17
Hoofdstuk 3	Kosten sportaccommodaties	24
3.1	Uitgaven door gemeente	24
3.2	Meerjaren onderhoud	25
3.3	Uitgaven verenigingen/ tarieven	26
3.4	Mogelijkheden kunstgras	27
Hoofdstuk 4	Situatie bij verenigingen	33
4.1	Inleiding	33
4.2	Ledensituatie	33
4.3	Knelpunten en sterke punten	35
4.4	Accommodatie	35
4.5	Speerpunten verenigingen	37
4.6	Aanbevelingen volgens verenigingen	38
Hoofdstuk 5	Toekomstige behoefte	40
5.1	Ontwikkeling bevolking en gevolgen sportdeelname	40
5.2	Afname marktaandeel verenigingssport	41
5.3	Trends en ontwikkelingen zwembaden	43
Hoofdstuk 6	Samenvatting foto	45
Bijlage 1	Samenvatting gebiedsagenda's sport	i
Bijlage 2	Samenvatting aanpassingen conceptrapport	iii

1.1 Inleiding

De gemeente Ooststellingwerf (bijna 26.000 inwoners) heeft een gevarieerd aanbod sportvoorzieningen verdeeld over de 13 kernen van de gemeente. Er zijn diverse ontwikkelingen binnen de gemeente die vragen om een standpuntbepaling.

- Diverse sportaccommodaties zijn 'op leeftijd'. Bij een aantal accommodaties is de vraag of renovatie wenselijk is of wellicht vervanging.
- Daarnaast is de vraag in hoeverre de huidige voorzieningen aansluiten op de behoefte en in hoeverre ze toekomstbestendig zijn.
- Recentelijk zijn er gebiedsagenda's opgesteld door de Plaatselijke Belangen en bewonerscommissies, waarin per gebied de wensen zijn verwoord, onder meer ook ten aanzien van sportvoorzieningen.
- In juni 2013 is in de raad een motie aangenomen waarin nader onderzoek is gevraagd naar de mogelijkheden om kunstgras aan te leggen binnen de gemeente.
- De vraag wat de meest geschikte vorm is voor exploitatie en beheer van de sportaccommodaties is evenzeer actueel. Landelijk is een trend om de verantwoordelijkheid voor voorzieningen meer in de samenleving te leggen en minder bij de gemeente. Kan dat ook bij sportaccommodaties en wat is wenselijk voor Ooststellingwerf? Exploitatie en beheer van de diverse accommodaties is uitbesteed en deze contracten hebben een looptijd tot eind 2016/medio 2017.

Al deze ontwikkelingen zijn aanleiding voor de gemeente om een toekomstvisie op te stellen voor de sportaccommodaties.

1.2 Doel visie sportaccommodaties

De gemeente wil begin 2015 een visie hebben op de toekomst van de sportaccommodaties in Ooststellingwerf. De visie moet een ontwikkelagenda zijn voor de periode 2014-2023 voor de gemeentelijke sportvoorzieningen met een doorkijk voor de periode 2024-2033.

De visie moet een beeld geven van de gewenste en mogelijke sportaccommodaties in de gemeente Ooststellingwerf in de toekomst op basis waarvan de gemeenteraad in februari 2015 een besluit kan nemen. De studie moet inzicht geven in de behoeften (inwoners én toeristen), het gebruik, de kosten en de exploitatiemogelijkheden met een vooruitblik voor de komende 20 jaar (2013-2022 ook financieel in beeld en periode 2023-2032 indicatief/richtinggevend). De studie moet ook de behoefte en mogelijkheden naar kunstgras in beeld brengen.

De studie valt uiteen in twee delen: een onderdeel analyse en een onderdeel visie.

De studie richt zich primair op de accommodaties waar de gemeente een financiële relatie mee heeft (eigendom en exploitatie of een exploitatiebijdrage of subsidie).

1.3 Leeswijzer en werkwijze

In deze rapportage zijn de resultaten opgenomen van de analyse. In het analyse-deel onderscheiden we vier onderdelen:

- De accommodaties: aanbod en gebruik
- Kosten en onderhoud
- Situatie bij verenigingen
- Toekomstige behoefte en ontwikkelingen .

In een afsluitend hoofdstuk vatten we de resultaten samen. De analyse is de opmaat voor het ontwikkelen van een toekomstvisie. De analyse is opgesteld op basis van informatie van onder andere de gemeente, bonden, ministerie van OC en W, provincie en een enquête onder verenigingen.

Op 24, 25 en 26 juni 2014 zijn drie bijeenkomsten georganiseerd voor verenigingen, buurt- en dorpsverenigingen, onderwijsinstellingen, andere belanghebbenden en raadsleden (als toehoorder). In deze bijeenkomsten is een conceptversie van het onderdeel Analyse besproken en gediscussieerd over de mogelijkheden in de toekomst. In de bijlagen is een samenvattend overzicht opgenomen welke aanpassingen zijn doorgevoerd in deel 1: Analyse ten opzichte van de conceptversie.

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk brengen we in kaart in hoeverre vraag naar en aanbod van sportvoorzieningen nu op elkaar aansluiten. In dit hoofdstuk proberen we dit zo objectief mogelijk te doen. Voor de buitensport gelden planningsrichtlijnen en normen en deze geven een beeld van de aansluiting tussen vraag en aanbod.

Voor de binnensport en de zwembaden zijn er geen planningsrichtlijnen, maar hanteren we ervaringscijfers en kengetallen. In hoofdstuk 4 gaan we nader in op de situatie bij de verenigingen. Het is mogelijk dat verenigingen de capaciteit anders beleven dan volgens kengetallen of planningsnormen is berekend. Die eventuele discrepanties nemen we in hoofdstuk 4 mee.

2.2 Buitensportaccommodaties

2.2.1 Voetbal

Ooststellingwerf heeft 11 voetbalverenigingen verspreid over de kernen. In Haulerwijk en Oosterwolde zijn 2 verenigingen per kern. Dat is veel en komt voort uit de vele kernen in de gemeente. In Nederland is er gemiddeld 1 voetbalvereniging op afgerond 6.500 inwoners. In Ooststellingwerf is dat 2.335 inwoners op 1 vereniging.

In december 2012 hebben de VNG, de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten, waar circa 90% van de gemeenten bij is aangesloten) en de KNVB afspraken gemaakt over nieuwe plannings-richtlijnen voor voetbal. Tot die tijd waren er normen over wedstrijdvelden, trainingsvelden en kleedkamers, maar KNVB en de VNG zaten niet op één lijn. Er is nu een nieuwe planningsrichtlijn waarbij met nadruk wordt gesproken over een richtlijn (en niet een norm). Lokaal maatwerk is het uitgangspunt en de intentie van de richtlijn is dat partijen gezamenlijk zoeken naar passende oplossingen, waarbij de richtlijn een basis kan zijn. Op basis van de nieuwe richtlijnen is de behoefte aan wedstrijdvelden en trainingsvelden berekend.

Wat betreft de wedstrijdcapaciteit merken we op dat deze is vastgesteld op basis van de nieuwste VNG/KNVB-richtlijnen. De trainingsbehoefte is een indicatie: er zijn verenigingen die minder trainen en die meer trainen. De VNG en KNVB hanteren als capaciteit voor een trainingsveld 700 uur per seizoen. Onze ervaring is dat bij 700 uur een veld kaal wordt gespeeld. Naast de 700 uur hebben we ook de behoefte bepaald als we uitgaan van 400 uur bespeling op een trainingsveld. De vergelijking tussen behoefte en aanbod (capaciteit) voor training moet men niet te letterlijk interpreteren, omdat zagezegd over de capaciteit verschillen van inzicht bestaan en de behoefte per vereniging verschilt. Kleinere verschillen tussen capaciteit en behoefte bij training zijn niet betekenisvol, grote verschillen daarentegen zijn een aandachtspunt.

Haulerwijk

De zondagvereniging VV Haulerwijk speelt samen met zaterdagvereniging ZVV **Haulerwijkse Boys** op **sportpark De Hichte** aan de Scheidingsreed in Haulerwijk. De jeugd is gecombineerd in de Haulerwijkster Jeugd Combinatie (HJC). Het sportpark heeft 3 wedstrijdvelden en één trainingsveld.

De wedstrijdcapaciteit is voldoende; samen hebben beide verenigingen met de HJC 2 wedstrijdvelden nodig (1,87) en 3 velden zijn aanwezig. De trainingscapaciteit is daarentegen krap. Bij 700 uur capaciteit voor een

trainingsveld is de capaciteit 700 uur versus 816 uur behoefte (volgens de planningsrichtlijnen). Bij 400 uur capaciteit voor een trainingsveld is de capaciteit 400 uur versus 817 uur behoefte. Mogelijk kunnen 2 wedstrijdvelen en 1 trainingsveld worden vervangen door 1 kunstgrasveld.

Gezien de bevolkingsontwikkeling is niet te verwachten dat de behoefte sterk zal toenemen, dus een vervanging van 3 natuurgrasvelden voor 1 kunstgrasveld is een optie (zie paragraaf 3.3).

Waskemeer

VV Waskemeer beschikt over 1 wedstrijdveld en een trainingshoek (afmeting half veld). De wedstrijdcapaciteit is krap. Dit seizoen is 1,26 veld nodig, terwijl er 1 wedstrijdveld beschikbaar is. Binnen de planningsrichtlijnen is enige ruimte. In de huidige situatie zit VV Waskemeer aan de grens. Uitbreiding/groei is in deze situatie niet mogelijk. De trainingscapaciteit is eveneens krap. Bij een capaciteit van 700 uur voor een volledig trainingsveld capaciteit is de capaciteit in Waskemeer 350 uur, terwijl de behoefte uitkomt op 462 uur. Bij een capaciteit van 400 uur voor een volledig trainingsveld is het verschil 200 uur capaciteit om 462 uur behoefte. Het dilemma in Waskemeer is dat vanaf nu tot 2030 de bevolking vergrijst. Het aandeel jongeren zal met circa 20% gaan dalen en een uitbreiding is over 6 tot 8 jaar niet meer nodig. Het is ook te zien in de opbouw van de jeugd. Er is 1 F-team, 1 E-team. Die gaan op termijn niet het huidige A en B team (beide 1 team) in stand houden. De opties zijn de huidige situatie handhaven, uitbreiden van de capaciteit of medegebruik van een veld nabij Waskemeer met eventueel een verlaagd tarief of een seniorenteam op zondag laten spelen in plaats van op zaterdag.

Donkerbroek

Donkerbroek heeft de beschikking over 2 wedstrijdvelen en 2 trainingsvelden die samen overeenkomen met ongeveer 1,08 volwaardig trainingsveld. De wedstrijdcapaciteit is voldoende. Er is op zaterdag 1,19 veld nodig en er zijn 2 velden aanwezig. De korfbalvereniging maakt echter ook gebruik van het bijveld. Op dit moment is het bijveld nodig voor voetbal en korfbal.

De trainingscapaciteit is goed. Bij 700 uur voor een trainingsveld is de huidige capaciteit 756 uur versus 525 uur behoefte. Bij 400 uur voor een trainingsveld is het verschil 432 om 525 uur. De twee trainingshoeken zijn voldoende voor voetbal.

Oosterwolde

Oosterwolde heeft 2 voetbalverenigingen: SV De Griffioen en DIO. SV De Griffioen is in het verleden ontstaan uit DIO. JV Oostenburg is het samenwerkingsverband voor de jeugd van beide verenigingen. In 2013 is geprobeerd DIO en Oosterwolde te fuseren. De leden van Griffioen hebben dit afgewezen. Het sportpark heeft 4 wedstrijdvelen. De trainingsvelden komen overeen met 2 volwaardige trainingsvelden (1 volwaardig trainingsveld is 7776 m²). Qua wedstrijdcapaciteit is behoefte aan 3,5 wedstrijdveld. Er zijn 4 wedstrijdvelen, dus de wedstrijdcapaciteit is voldoende. De trainingsbehoefte is volgens de richtlijnen 1389 uur. De capaciteit is volgens de KNVB/VNG richtlijnen 1379 uur en volstaat. Als we uitgaan van 400 uur voor een trainingsveld, is de capaciteit 788 uur versus 1389 uur behoefte. De verenigingen gebruiken het veld naast het hoofdveld van de Griffioen ook voor training. De hoge bespeling is te zien doordat met name de trainingsvelden kaal worden gespeeld. De opties zijn de huidige situatie handhaven, uitbreiden van de capaciteit of medegebruik van een veld nabij Oosterwolde. Een optie voor een capaciteitsuitbreiding is vervangen van 2 trainingsvelden en 2 wedstrijdvelen (dus 4 velden) door 2 kunstgrasvelden (zie paragraaf 3.3).

Fochteloo

Fochteloo beschikt over 1 verlicht wedstrijdveld dat tevens dienst doet als trainingsveld. Voor de 2 seniorenteamen is dat ruim voldoende.

Makkinga

De SC Makkinga bestond uit een korfbalafdeling en een voetbalafdeling. Door te weinig korfballers, zijn in 2013 de korfbalactiviteiten beëindigd. Makkinga heeft de beschikking over 1 wedstrijdveld, een trainingsveld en een klein trapveldje tussen de 2 velden in. De capaciteit is ruim voldoende voor wedstrijden en training. Het korfbalveld wordt niet meer gebruikt, sinds in 2013 de korfbalactiviteiten zijn beëindigd.

Oldeberkoop

Sport Vereent en de korfbalvereniging Lintjo beschikken over een gezamenlijke accommodatie, bestaande uit een kantine, kleedgelegenheden en sportvelden aan de Wilinge Prinsstraat. Sport Vereent heeft de beschikking over 1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld. De wedstrijdcapaciteit is ruim voldoende en de trainingscapaciteit (oefenhoekje en 1 trainingsveld) is eveneens ruim.

Elsloo

Voetbalvereniging Trinitas is opgericht op 1 juli 2012. De vereniging is ontstaan uit een fusie tussen de voetbalverenigingen Odis Zorgvliet Combinatie (O.Z.C.) en Boijl. Het ledenbestand van de verenigingen was niet omvangrijk genoeg om het voetbal zonder ingrijpende maatregelen de komende tien jaar te waarborgen. Leden zijn afkomstig van Elsloo (circa 600 inwoners, Ooststellingwerf), Boijl (circa 900 inwoners, Weststellingwerf) en Zorgvlied (circa 150 inwoners, Westerveld). Trinitas heeft een accommodatie in Elsloo (1 wedstrijdveld en 3/4 trainingsveld) en Boijl (1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld). De accommodatie in Elsloo wordt ook gebruikt door de korfbalvereniging Odis. Trinitas is een zondagvereniging. Op zaterdag is de behoefte 0,4 wedstrijdveld, op zondag 1,0 wedstrijdveld en de (berekende) trainingsbehoefte komt overeen met circa 1 trainingsveld. Zonder korfbal zou Trinitas genoeg hebben aan of de accommodatie in Elsloo of in Boijl. Odis heeft 0,7 korfbalveld nodig (64 x 49) voor wedstrijden op zaterdag.

Appelscha

Stânfries in Appelscha beschikt over 2 wedstrijdelden en ruim 1 trainingsveld en een kleine overhoek. Volgens de planningsrichtlijnen is 1 wedstrijdveld voldoende. De trainingscapaciteit is afgestemd op de behoefte.

Tabel 2.1 Samenvatting planningsnormen voetbal in Ooststellingwerf seizoen 2013/2014

		Wedstrijdvelden		Trainingsvelden			
		aan bod	behoefte	Aan-bod	behoefte (700)	behoefte (400)	
Haulerwijk en Haulerwijkse Boys	Haulerwijk	3	1,87	1	1,17	2,04	wedstrijdcapaciteit te ruim, trainingscapaciteit te krap
vv Waskemeer	Waskemeer	1	1,26	0,5	0,66	1,16	wedstrijd en trainingscapaciteit is krap
SV Donkerbroek	Donkerbroek	2	1,19	1,08	0,75	1,31	wedstrijd en trainingscapaciteit is voldoende (medegebruik korfbal); in toekomst mogelijk wedstrijdveld over
Griffioen, DIO en JV Oostenburg	Oosterwolde	4	3,44	1,97	1,98	3,47	wedstrijdcapaciteit voldoende, training kan aan krappe kant zijn
FC Fochteloo	Fochteloo	1	0,35	0	0,16	0,28	wedstrijdeld ruim voldoende en inclusief training
SC Makkinga	Makkinga	1	0,52	1,19	0,28	0,50	wedstrijd- en trainingscapaciteit ook ruim
Sport Vereent	Oldeberkoop	1	0,69	1,00	0,47	0,82	wedstrijd en trainingscapaciteit is voldoende
Trinitas	Elsloo en Boijl	2	1,04	1,6	0,66	1,16	accommodatie in Boijl is voldoende; Elsloo alleen te krap ivm korfbal
Stânfries	Appelscha	2	0,91	1,17	0,73	1,28	1 wedstrijdeld teveel, training voldoende

De belangrijkste bevindingen voor de voetbalaccommodaties zijn:

- In Haulerwijk is de wedstrijdcapaciteit te ruim en de trainingscapaciteit te krap;
- In Waskemeer is de wedstrijd- en trainingscapaciteit krap;
- In Oosterwolde (Griffioen, DIO en JV Oostenburg) kan de trainingscapaciteit krap zijn;
- Trinitas heeft voldoende aan de accommodatie in Boijl, in Elsloo is medegebruik van korfbal (samen met voetbal);
- In Appelscha is er 1 wedstrijdeld teveel.

2.2.2 Korfbal

In Ooststellingwerf zijn 5 korfbalverenigingen: DIO in Oosterwolde, Lintjo in Oldeberkoop, Donkerbroek in de gelijknamige kern, Odis in Elsloo en VZK Haule in Haule. In 2013 is de korfbaltak van Sportclub Makkinga opgeheven door onvoldoende korfballers.

In het korfbalseizoen zijn er 3 competities. De najaarscompetitie op het sportveld vanaf september tot de herfstvakantie; de zaalcompetitie van november tot en met maart en de voorjaarscompetitie op het sportveld van april tot en met mei. Korfbal wordt van oudsher beoefend op natuurgas. Rond 1985/1990 is een begin gemaakt met de realisatie van de eerste kunststofconstructie-korfbalvelden en momenteel heeft een groot aantal van de bij het KNKV aangesloten korfbalverenigingen de beschikking over een of meer van dergelijke velden. In Ooststellingwerf spelen alle verenigingen nog op natuurgas.

Veldkorfbal wordt van oudsher (zie ook kader) gespeeld op een veld van 60 x 30 meter met een obstakelvrij uitloop van 2 meter rondom het speelveld. Omdat de bespeling van een korfbalveld zeer intensief is, met name rond de korven, wordt rekening gehouden met de mogelijkheid de velden in zijwaartse richting te verplaatsen. Uitgaande van de mogelijkheid een veld twee keer met 7,5 meter te verplaatsen bedraagt de bruto-maat van het veld 64 x 49 meter. Hiervoor wordt met een losse belijning gewerkt.

De planningsnorm voor korfbal op natuurgras bedraagt 6 normteams per weekeinde per speelveld met een bruto-maat van 64 x 49 meter (bij kunstgras is de planningsnorm 10 teams per speelveld). Uitgaande van gemiddelde omstandigheden en de aanwezigheid van een verlichtingsinstallatie hanteert de KNKV als planningsnorm : per drie wedstrijd velden één specifiek daartoe aangelegd en onderhouden trainingsveld met de afmetingen van bruto-speelveld. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen complexen met een, twee of drie wedstrijd velden.

Verkleining afmeting veldkorfbal

Het Bondsbestuur van het KNKV heeft besloten om met ingang van het seizoen 2014-2015 het spelen van competitiewedstrijden in het veldkorfbal voor A, B, C-jeugd, dames en senioren toe te staan op de veldafmeting van 40 x 20 meter. In de periode van 1 juli 2014 t/m 30 juni 2026 hebben alle korfbalverenigingen de tijd om hun huidige wedstrijd velden (gras en kunstgras) aan te passen naar de vaste afmeting van 40 x 20 meter. Deze wijziging heeft vooral gevolgen voor verenigingen met kunstgras, omdat die hun veldafmeting en belijning moeten aanpassen. Op gras werkt men met flexibele belijning en is de aanpassing eenvoudig door te voeren.

Dio korfbal

Dio korfbal heeft 4 senioren teams die op zondag spelen en 5 jeugdteams. Op zaterdag is de behoefte 0,4 wedstrijd veld en op zondag 0,7 wedstrijd veld. Het korfbalveld in Oosterwolde is met circa 95 bij 70 meter voldoende ruim voor de wedstrijd- en trainingsbehoefte bij de huidige belasting.

Lintjo Oldeberkoop

Lintjo is de grootste korfbalvereniging in de gemeente (165 leden) en beschikt over een gezamenlijke accommodatie (kantine en kleedaccommodatie) met v.v. Sport Vereent in Oldeberkoop. Lintjo heeft een korfbalveld van circa 88 bij 55 meter. In de zaalperiode wordt gebruik gemaakt van de sporthal in het Mfa in Oldeberkoop. Op zaterdag is de wedstrijd behoefte 1,3 wedstrijd veld en op zondag 0,17 (weekend totaal 1,5 veld). Daarnaast is ook een trainingsveld nodig van 64 x 49 meter. Het huidige korfbalveld is te krap voor de wedstrijd- én trainingsbehoefte. De voetbalvereniging Sport Vereent in Oldeberkoop heeft enige ruimte over op het wedstrijd veld en het trainingsveld.

SV Donkerbroek, afdeling korfbal

Bij de senioren werken de verenigingen Donkerbroek en VZK uit de Haule samen. De drie seniorenteamen spelen hun wedstrijden voor de najaarscompetitie op zondag in Donkerbroek en voor de voorjaarscompetitie in Haule. Verder is er nog 1 midweek team (woensdag). De drie teams trainen in Haule.

De senioren hebben op zondag behoefte aan een 0,5, dus afgerond 1 veld. De jeugd van Donkerbroek en Haule spelen thuis op hun eigen complex. De jeugd van Donkerbroek heeft op zaterdag behoefte aan 0,4 korfbalveld (64x49 meter). De korfbal in Donkerbroek speelt op het bijveld van de voetbalafdeling. Dit veld is voldoende groot. Voor voetbal zijn normatief maar 1,2 velden nodig.

Voor de zaalcompetitie worden gebruik gemaakt van sporthal “De Bongerd” in Haulerwijk (fjes in de gymnastieklokaal in Donkerbroek). Ook maakt de vereniging gebruik van de sporthal van het Stellingwerf College.

VZK Haule

De drie seniorenteamen op zondag zijn gecombineerd met Donkerbroek.

De jeugd van VZK Haule heeft behoefte aan een 0,5 wedstrijdveld (1 veld). Het veld in Haule is circa 127 bij 46 meter en ruim voldoende.

Als we Donkerbroek en Haule als 1 vereniging beschouwen, dan is op zaterdag behoefte aan 0,75, dus 1 veld. Op zondag is de behoefte (0,5+) 1 veld. Voor wedstrijd en training volstaat 1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld, dus in totaal circa 6.000 m2. Zowel het complex in Haule als in Donkerbroek heeft deze ruimte. Gelet op de behoefte is er ongeveer 6.000 m2 overcapaciteit voor deze twee verenigingen.

Odis Elsloo

De korfbalafdeling van Odis deelt de accommodatie met de voetbalvereniging Trinitas Samen beschikken ze over 1 wedstrijdveld en ¾ bijveld. Trinitas heeft ook nog een wedstrijd- en trainingsveld in Boijl. Odis heeft voor korfbal 0,7 korfbalveld nodig op zaterdag. Op zondag is er geen korfbal.

Tabel 2.2 Samenvatting planningsnormen korfbal in Ooststellingwerf seizoen 2013/2014

	Speelveld		wedstrijdbehoefte korfbalveld 64x49 (3136 m2)			
	afmeting	opp.	zaterdag	zondag	weekend	
Dio Oosterwolde	95 x 70	6650	0,4	0,7	1,1	voldoende
Lintjo Oldeberkoop	88 x 55	4840	1,3	0,2	1,5	te krap
Donkerbroek	108 x 72	7776	0,4	0,5	0,9	voetbal heeft 0,2 bijveld nodig, bijveld voldoende voor beide
Haule	127 x 46	5842	0,5	0,0	0,5	voldoende
Odis Elsloo		6000	0,7	0,0	0,7	voldoende indien Trinitas ook Boijl benut

- Het veld voor korfbalvereniging Lintjo is krap voor de wedstrijd- en trainingsbehoefte. De overige korfbalverenigingen hebben voldoende tot ruim voldoende ruimte.

2.2.3 Overige buitensportaccommodaties

Tennis

Er zijn 4 geprivatiseerde tennisverenigingen in Ooststellingwerf. Landelijk zien we het aantal tennissers (aangesloten leden bij KNLTB) teruglopen. Dat geldt het sterkst voor de regio's noord en zuid. In Friesland is bij de KNLTB verenigingen het aantal leden in 2 jaar tijd (2010-2012) met 10% gedaald. Het aantal leden is voor geprivatiseerde tennisverenigingen belangrijk, omdat een te lage baanbezetting problemen gaat geven in de exploitatie op lange termijn. De KNLTB hanteert een planningsnorm van 70 tot 90 spelers voor een verlichte baan. Bij deze baanbezetting is de accommodatie door de eigen leden te exploiteren. Maar hoe lager de baanbezetting, des te hoger worden de exploitatiekosten per lid. In Ooststellingwerf is de baanbezetting niet

hoog. Als dat zo blijft of verder terugloopt, wordt het problematisch om de accommodatie op lange termijn te exploiteren.

In Elsloo is recent een asfalt-tennisbaan gerealiseerd op initiatief van SV Odis. Dit is een baan voor recreatieve tennisbeoefening.

Tabel 2.3 Tennisaanbod en baanbezetting in Ooststellingwerf

vereniging	banen	Baansoort	indicatie omvang	leden/baan indicatie
tco oosterwolde	6	3 gravel en 3 kunstgras	nb	
tc appelscha	3	Kunstgras	200	67
tv brocope	2	Hardcourt	100	50
tv de hichte	3	Kunstgras	130	43

Naast de tennis zijn er landijsbanen, jeu de boules banen, een skeelerbaan, een 9 holes golfbaan, een klimpark, een motorcrosscircuit, een mountainbike-route, een kano-route en een midgetgolfaccommodatie.

Tabel 2.4 Overige buitensportaccommodaties in Ooststellingwerf

Tak van sport	plaats	
12 ijsverenigingen met landijsbanen (Haulerwijk in combinatie met skeelerbaan)	Oosterwolde, Appelscha Elsloo, Donkerbroek Fochteloo, Makkinga Haule, Haulerwijk Langedijke, Nijeberkoop Oldeberkoop, Waskemeer	
3 jeu de boules verenigingen	Appelscha Makkinga Oldeberkoop	
een 9 holes golfbaan	Appelscha	Golfclub De Hildenberg
een klimparcours	Appelscha	Klimpark KlimAvontuur / Appelscha outdoor
motorcrosscircuit Prikkedam	Makkinga	Privaat, Motorclub Ooststellingwerf
mountainbikeroute	Appelscha	Staatsbosbeheer / FGO
skeelerbaan (200 en 400 meterbaan)	Haulerwijk	Skeelervereniging De Draai
buitenbakken maneges en rijverenigingen	Diverse plaatsen	
midgetgolf	Appelscha	Midgetgolfpark Friesland

Naast de accommodatiegeboden sporten zijn binnen de gemeente ruiterpaden, wandel- en fietspaden voor de ongebonden sporters.

- Ooststellingwerf beschikt over minder frequent voorkomende buitensportvoorzieningen, zoals een motorcrosscircuit, een skeelerbaan, een klimparcours en een 9 holes golfbaan. De private tennisaccommodaties hebben een lage baanbezetting. Op termijn kan dat problemen geven voor het financieren van vervangingsinvesteringen.

2.3 Binnensportaccommodaties

2.3.1 Aanbod

In de gemeente Ooststellingwerf zijn 4 sporthallen, 1 sportzaal en 8 gymnastieklokalen.

De **sporthal** is de grootste binnensportaccommodatie met een sportvloer van ten minste 20 x 40 meter en een hoogte van 7 meter.¹ Er zijn sporthallen met een sportvloer van 1.056 m² sportvloer (24x44) maar er zijn ook grotere varianten (28x44 of 28x48). De dorpen Oosterwolde, Haulerwijk, Appelscha en Oldeberkoop hebben een sporthal. De exploitatie en verhuur van sporthal 'De Boekhorst' in Oosterwolde en sporthal 'De Bongerd' in Haulerwijk verloopt via LACO (tot en met eind 2016). De exploitatie en de verhuur van de sporthal in het Racket en Health Centre Appelscha verloopt via het Racket en Health Centre (exploitant Van der Duim t/m 30 juni 2017). De sporthal in het Mfa Mejander in Oldeberkoop is eigendom van de stichting Mfa Mejander die ook verantwoordelijk is voor de exploitatie.

Tabel 2.5 Sporthallen in Ooststellingwerf

De Bongerd (Laco)	Haulerwijk	Zaaldelen 1/3 en 2/3, circa 2 meter dichte scheidingswand, daarboven net. Beperkte tribune.
Steegdenhal (vd Duim)	Appelscha	Zaaldelen 1/3 en 2/3 met geluidswerende wand, tribune
De Boekhorst (Laco)	Oosterwolde	Zaaldelen 1/3 en 2/3, alleen net afscheiding tussen zaaldelen, tribune
Sporthal Mejander (stg Mfa)	Oldeberkoop	Zaaldelen 1/3 en 2/3 met geluidswerende wand,, tribune

Het **gymnastieklokaal** is de kleinste binnensportaccommodatie. Gymnastieklokalen zijn in eerste instantie bedoeld voor het bewegingsonderwijs en zijn klein (252 m² of 308 m² en 5,5 meter hoog). Voor verenigingssport zijn gymnastieklokalen beperkt bruikbaar (trainen jongste jeugd et cetera). Het gymnastieklokaal in Waskemeer van Liudger heeft een vrije hoogte van 7 meter en is iets ruimer qua maatvoering. Deze accommodatie is daarom ook bruikbaar voor volleybal.

De verhuur van de gymnastieklokalen in Appelscha, Donkerbroek, Elsloo en Oosterwolde verloopt via de gemeente. De gymnastieklokalen bij de dorpshuizen in Makkinga en Haule worden verhuurd via de

¹ Sporten zoals handbal, korfbal en futsal vragen in de zaal een sportvloer van 20 x 40 meter.

dorpshuizen. In Makkinga en Haule hebben de gymnastieklokalen een kleinere (oudere) maatvoering van circa 180 m2 zaaloppervlakte.

Bij de scholen voor Voortgezet Onderwijs in Waskemeer (CSG Liudger, gymnastieklokaal) en in Oosterwolde (Stellingwerf College, 1 sportzaal met 2 zaaldelen en 1 separaat gymnastieklokaal) zijn sportaccommodaties die behalve door de scholen ook gebruikt worden door sportverenigingen. De verhuur van deze accommodaties loopt via de scholen. De sportzaal bij het Stellingwerf College bestaat uit 2 zaaldelen (288 m2 en 307 m2, dus ruimer dan een standaardgymnastieklokaal van 252 m2), een geluidwerende scheidingswand en heeft een vrije hoogte van 7 meter.

Tabel 2.6 Sportzaal en gymnastieklokalen in Ooststellingwerf

Plaats	Nabij school
Gymnastieklokaal Appelscha	Riemsloot
Gymnastieklokaal Donkerbroek	Startblok
Gymnastieklokaal Elsloo	KJ Dijkstra
Gymnastieklokaal Oosterwolde	Oostenburg
Gymnastieklokaal Makkinga	Dorpshuis Makkinga
Gymnastieklokaal Haule	Dorpshuis Haule
Gymnastieklokaal Waskemeer	CSG Liudger
Sportzaal en gymnastieklokaal Oosterwolde	Stellingwerf College

Overige binnensportaccommodaties

Naast de sporthallen en gymnastieklokalen heeft Ooststellingwerf 3 maneges, 4 sportscholen/fitnesscentra en een schietsportaccommodatie.

Tabel 2.7 Overige binnensportaccommodaties

3 maneges	Appelscha (2)	Manege Appelscha, Manege Recreatiecentrum Appelscha
	Oosterwolde	Manege Silver Ranch
6 fitnessscholen	Oosterwolde (2)	Sportcentrum Impuls, Sportcentrum Plaza Sportiva
	Haulerwijk	Laco sportcentrum Haulerwijk
	Appelscha (2)	Racket en Health Centre Appelscha Flapper fitness
	Oldeberkoop	Hèt Sportcentrum Oldeberkoop
schietaccommodatie met 8 banen	Oosterwolde	Schietsportvereniging De Tjonger

2.3.2 Bezetting binnensportaccommodaties

Voor het bewegingsonderwijs in de basisschool wordt uitgegaan van een capaciteit van een gymnastieklokaal van 26 uur per week. Daarnaast is een gymnastieklokaal nog bruikbaar voor gebruikersgroepen en verenigingen (wij hanteren 36 uur/week). Voor een gymlokaal gaan wij uit van maximaal 63 uur per week. Een volledige bezetting (100%) is moeilijk realiseerbaar, omdat gebruikers niet altijd 100% aansluiten en er ook tijd

nodig is voor schoonmaakwerkzaamheden. De gymnastieklokalen met het grootste gebruik zijn Oostenburg in Oosterwolde (1617 uur per jaar) en de Riemsloot in Appelscha en het Startblok in Donkerbroek. In het basisonderwijs zijn er ongeveer 39 lesweken op jaarbasis. Op weekbasis is het gebruik voor bewegingsonderwijs in Elsloo en Donkerbroek gering. Het gymnastieklokaal in Elsoo wordt eveneens zeer weinig gebruikt door verenigingen.

Tabel 2.8 Gebruiksuren op jaarbasis gemeentelijke gymnastieklokalen, 2013²

	gebruiksuren 2013			obv 39 weken		
	onderwijs	vereniging	totaal	onderwijs	vereniging	totaal
Riemsloot, Appelscha	522	818,5	1340,5	13	21	34
Startblok, Donkerbroek	351	1058,25	1409,25	9 ³	27	36
KJ Dijkstra, Elsloo	161,5	94	255,5	4	2	7
Tjongeling, Oldeberkoop	132	322,5	454,5	3	8	12
Oostenburg, Oosterwolde	627	989,75	1616,75	16	25	41
totaal	1793,5	3283	5076,5			

Het gebruik van de gymzalen loopt terug. Dat heeft twee oorzaken. Enerzijds de ontgroening (minder jeugd) en anderzijds vermoeden we dat door de recessie verenigingen ook wat kritischer kijken naar de benodigde uren. Wanneer we Oldeberkoop buiten beschouwing laten (het lagere aantal uren in 2013 komt door de realisatie van Mejander), dan is het onderwijsgebruik in de gymzalen met 11% afgenomen in 2 jaar en het verenigingsgebruik met 14%.

Tabel 2.9 Aantal gebruiksuren gymzalen in uren en geïndexeerd (2011=100)

	onderwijsuren			verenigingsuren		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Riemsloot, Appelscha	613	600	522	863	794	819
Startblok, Donkerbroek	369	369	351	1307	1230	1058
KJ Dijkstra, Elsloo	214	166	162	153	112	94
Tjongeling, Oldeberkoop	240	240	132	729	742	323
Oostenburg, Oosterwolde	682	677	627	1113	931	990
Totaal uren	2117	2052	1794	4164	3809	3283
totaal uren excl. Oldeberkoop	1877	1812	1662	3435	3066	2961
totaal index exclusief Oldeberkoop 2011=100	100	97	89	100	89	86

² Gymnastieklokaal Tjongeling in Oldeberkoop is inmiddels vervangen door sporthal Mfa Mejander.

³ Normbehoefte is 6 uur. Feitelijk gebruik is 9 uur.

De sporthallen

Tabel 2.10 geeft een overzicht van het gebruik van de sporthallen. De Boekhorst heeft overdag een redelijke bezetting en is 's avonds goed bezet. De Boekhorst heeft overdag met name tussen 15.00 en 18.00 nog ruimte. In totaliteit heeft De Boekhorst een goede bezetting.

Sporthal De Bongerd in Haulerwijk heeft overdag nog ruimte voor gymnastiekonderwijs. In de avond is de hal redelijk goed bezet. Er is door de week nog ruimte na 22.00 uur en op de vrijdagavond. In de weekeinde wordt de Bongerd onregelmatig verhuurd. In totaliteit valt de bezetting tegen, door het lage onderwijsgebruik overdag.

De Steegdenhal in Appelscha zit 's avonds nagenoeg vol (tot 22.30 en 23.00 uur) en de namiddagen zijn ook goed bezet. Alleen in de ochtend en de vroege middag heeft de Steegdenhal door de week ruimte beschikbaar. In het weekeinde is er (meestal – afhankelijk van losse verhuur) nog vrije ruimte. Per saldo is het gebruik redelijk.

Sporthal Meijander heeft een lage bezetting en volop ruimte.

Tabel 2.10 Gebruik en bezetting sporthallen, winter 2013/2014

		maandag-vrijdag			weekend	totaal	bezetting ma-vrij		bezetting totaal
		8.30-12	12-17 uur	17-23 uur			overdag	avond	
De Boekhorst 1/3 voor	Oosterwolde	14	13,25	23	14,25	64,5	64%	77%	73%
De Boekhorst 1/3 mid	Oosterwolde	14	13,25	23	14,25	64,5	64%	77%	73%
De Boekhorst 1/3 achter	Oosterwolde	13,75	13,25	23	14,25	64,25	64%	77%	73%
De Bongerd 1/3 voor	Haulerwijk	7,5	6,75	24,25	8,5	47	34%	81%	53%
De Bongerd 1/3 midden	Haulerwijk	7,5	5,75	24,25	8,5	46	31%	81%	52%
De Bongerd 1/3 achter	Haulerwijk	7,5	5,5	24,25	8,5	45,75	31%	81%	52%
Steegdenhal 1/3	Appelscha	8	13,25	26	9,5	56,75	50%	87%	64%
Steegdenhal 2/3	Appelscha	8	13,25	26	9,5	56,75	50%	87%	64%
Meijander 1/3 voor	Oldeberkoop	0	3,25	7,75	11	22	8%	26%	25%
Meijander 1/3 midden	Oldeberkoop	0	0,75	6	11	17,75	2%	20%	20%
Meijander 1/3 achter	Oldeberkoop	0	0	6	11	17	0%	20%	19%

In de enquêtes hebben 3 verenigingen aangegeven meer uren in de sporthal te willen benutten. In totaal gaat het om 17 uur per week. Die capaciteit is in Oldeberkoop volop aanwezig. Haulerwijk en Appelscha zijn wellicht ook een alternatief, maar waarschijnlijk niet op de voorkeurstijd.

Stellingwerf College

Het Stellingwerf College beschikt over een nieuwe sportzaal met twee gescheiden zaaldelen en een oudere standaard gymzaal (252 m2) en een fitnessruimte. De school is in de afgelopen jaren gegroeid van 1020 leerlingen (2003) naar 1485 leerlingen (2014).

De drie zaaldelen van het Stellingwerf College zijn volledig bezet. Naast het eigen gebruik (38 uur/week per zaaldeel) maken ook verenigingen gebruik van de accommodaties. Op weekbasis gaat het om afgerond 30 uur voor de drie zaaldelen samen.

Voor het schoolseizoen 2014-2015 heeft het Stellingwerf College 154 LO lessen in het rooster. Aan capaciteit heeft de 141 (les)uren beschikbaar, inclusief bewegingsonderwijs in de Boekhorst in het zwembad en sporthal en de gymzaal aan de Weemeweg (OBS Oostenburg). Dat geeft een tekort van 13 uren.

Een tweede knelpunt voor het Stellingwerf College is de situatie van de oude gymzaal op het complex. Deze dateert van de jaren zeventig en is circa 40 jaar oud. Er is een bouwkundige inspectie geweest. Een volledige renovatie waarbij het gymlokaal meegaat tot 2045 zou een investering vergen van € 225.000.

De school heeft bij de gemeente aangegeven dat als sporthal De Boekhorst vervangen moet worden, vervangende nieuwbouw bij de campus (sportveld) de voorkeur heeft van het Stellingwerf College. Een nieuwe sporthal bij het Stellingwerf College kan dan ook de oude gymzaal vervangen.

Stellingwerf College: met de klok mee: oude gymzaal, fitnessruimte in voormalige kleedruimten en nieuwe sportzaal (onderste twee foto's)

2.4 Zwembaden

2.4.1 Aanbod zwembaden

De gemeente Ooststellingwerf beschikt over 2 openlucht zwembaden en 1 overdekt zwembad.

Zwembad De Boekhorst is een overdekt zwembad dat onderdeel uitmaakt van een sportcomplex met daarin ook een sporthal. Het zwembaddeel bestaat uit:

- een 25 meter 5-banen wedstrijdbassin (maatvoering 25 x 12,5 meter = totaal 312,5 m²). Het bassin beschikt deels over een beweegbare bodem;
- het recreatiegedeelte van het zwembadcomplex bestaat uit een recreatiebassin van circa 90 m². Verder is een waterglijbaan met een separaat uitstortbad aanwezig en diverse recreatieve elementen;
- een peuter/kleuterbassin (61 m²).

Het totale wateroppervlak van zwembad De Boekhorst is circa 463 m² (totaal wateroppervlak overdekt: wedstrijdbassin + recreatiebassin + peuter/kleuterbassin). Beheer en exploitatie is in handen van Laco Ooststellingwerf BV.

Het Bosbad in Appelscha is een verwarmd openlucht zwembad en schitterend gelegen in de bossen nabij het dorp en direct naast een grote camping en een bungalowpark. Dit openluchtbad is in de zomer zeer druk bezocht, enerzijds door inwoners van het dorp, anderzijds door de vakantiegangers die in Appelscha en in de omgeving verblijven. Beheer en exploitatie is in handen van Laco Ooststellingwerf BV. Het buitenbad is geopend vanaf eind april t/m begin september. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen de openingstijden wijzigen. Het totale wateroppervlak is circa 1.100 m² (exclusief de kleuterbassins).

Zwembad Haulewelle is een openluchtzwembad in Haulerwijk. Beheer en exploitatie van zwembad Haulewelle is in handen van de Stichting Zwembad Haulewelle. De stichting huurt daarvoor een aantal professionele krachten in en werkt daarnaast met vrijwilligers. Het wateroppervlak bedraagt circa 680 m². Ook dit openluchtbad is geopend van eind april tot 1 september.

Totaal zwemwater in Ooststellingwerf

De drie zwemcomplexen in de gemeente Ooststellingwerf beschikken tezamen over 463 m² overdekt zwemwater en 1.780 m² onoverdekt zwemwater. Dit komt overeen met ongeveer 0,018 m² overdekt zwemwater en 0,07 m² onoverdekt zwemwater per inwoner van Ooststellingwerf.

Norm voor macroplanning

Indien wordt uitgegaan van de -voor macroplanning gebruikelijke- norm van 0,01 m² overdekt zwemwater per hoofd van de bevolking, is het beschikbare aantal m² zwemwater in de gemeente Ooststellingwerf ruim. In de praktijk blijkt echter dat de norm van 0,01 m² zwemwater per hoofd van de bevolking niet als enige norm gehanteerd kan worden bij de planning van de aard en omvang van zwembaden. Andere factoren die hierbij een rol spelen zijn onder andere:

- soort zwemwater (recreatief-, instructie-, doelgroepen- of wedstrijdbassins, diep- of ondiep water, extra verwarmd of normaal verwarmd zwemwater, et cetera);
- de bereikbaarheid van de zwembaden vanuit de verschillende kernen van een gemeente;
- het bezoekersaantal van het zwembad dat afkomstig is vanuit de regio / buurgemeenten;

- openstellingstijden en programmering van de verschillende activiteiten (recreatief zwemmen, doelgroepactiviteiten, zwemlessen, schoolzwemmen en verenigingsactiviteiten);
- demografische structuren en herkomst van gebruikers(groepen);
- aanvullend/concurrerend aanbod in de regio.

Door Drijver en Partners gehanteerde norm

Drijver en Partners voert jaarlijks enkele tientallen benchmarkonderzoeken uit voor zwembaden. Mede op basis van deze onderzoeken, gaan wij uit van 60 inwoners per m² overdekt zwemwater. Dat komt overeen met 0,0167 m² per inwoner en is vergelijkbaar met de actuele situatie in Ooststellingwerf. Het aanbod van overdekt zwemwater in Ooststellingwerf komt dus redelijk overeen met de gebruikelijke normen en kengetallen. Voor onoverdekt zwemwater ontbreken dergelijke normen en kengetallen.

Zwemwateraanbod in de regio

Binnen een straal van circa 15 kilometer van Oosterwolde zijn naast Bosbad Appelscha en openluchtzwembad Haulewelle 4 andere openluchtzwembaden aanwezig, namelijk in Veenhuizen, Bakkeveen, Jubbega en Gorredijk. Binnen 25 kilometer is het aanbod fors groter.

Binnen 15 kilometer van zwembad De Boekhorst zijn er overdekte zwembaden in Norg en Gorredijk. Norg heeft een 25 meterbad (5 banen). In Gorredijk is het binnenbassin aanzienlijk kleiner.

Het onderstaande overzicht is gesorteerd op afstand (de bovenste dichtbij, de onderste het meest veraf binnen een straal van 25 kilometer).

Tabel 2.11 Aanbod zwembaden regionaal

Overdekte zwembaden	Openluchtzwembaden
1. Molenduinbad Norg	13. Openluchtzwembad Veenhuizen
2. Overdekt zwembad Kortezwaag in Gorredijk	14. Openluchtzwembad Dúndelle in Bakkeveen
3. Zwembad school Lyndenstein in Beetsterzwaag (speciaal onderwijs)	15. Openluchtzwembad Jubbega
4. Subtropisch zwembad De Bonte Weaver in Assen	16. openluchtzwembad Kortezwaag in Gorredijk
5. Particuliere zwemschool Rob Sports in Assen	17. Bosbad Vledder
6. Zwembad Sportcentrum De Hullen in Roden	18. Openluchtzwembad Wotterwille in Marum
7. Zwem- en recreatiecentrum De Welle in Drachten	19. Zwembad De Paasbergen in Dwingeloo
8. Zwemschool Annette in Dwingeloo	20. Openluchtzwembad De Wispel in Tijnje
9. Zwemkasteel Nienoord in Leek	21. Zwembad Wettervlecke in Surhuisterveen
10. Overdekt Zwembad De Steense in Wolvega	22. Openluchtzwembad De Woldzoom in Doezum (bij Grootegast)
11. Zwembad De Waterwyck in Steenwijk	23. Zwembad Kerkvlecken in Havelte
12. Sportstad Heerenveen	24. Openluchtzwembad Engeland in Ruinen.

Zwemplassen

Naast de openluchtzwembaden heeft Ooststellingwerf één officiële zwemplas (zwemwaterlocatie); Het Canadameer, ook wel Aekingermeer genoemd, ligt in het Drents-Friese Wold aan de Canadaweg tussen Appelscha en Wateren. De gemeente Ooststellingwerf wil het gebied Appelscha Hoog ontwikkelen tot recreatiegebied met onder meer een recreatieplas, oeverrecreatie, waterrecreatie en overige dagrecreatieve

voorzieningen. In de regio zijn er officiële (door de provincie gecontroleerde) zwembassen in Noordwolde (Spoekeplas), Hoogensmilde (De Horrebieter), Wateren (De Waterse Koele) en in Een (het Ronostrand).

2.4.2 Bezoek zwembaden totaal

De bezoekersaantallen van de drie zwembaden in Ooststellingwerf over de boekjaren 2009-2010 tot en met 2011-2012 zijn hieronder weergegeven.

Tabel 2.12

Zwembad De Boekhorst	2011-2012	2010-2011	2009-2010	Gemiddeld
Laco Vitaal, fifty-fit	44	282	1.101	476
Kinderfeestjes	47	71	70	63
Knuffelzwemmen	499	700	658	619
Lange baan zwemmen		386	67	227
Nordi Walking		3	4	4
Trimzwemmen	303	253	271	276
Zwemlessen	13.266	14.635	17.041	14.981
Zwangerschapswemmen	7	21	8	12
Aquajoggen	3.200	3.142	2.782	3.041
Familiezwemmen	777	1.177	831	928
Recreatief zwemmen	20.797	23.289	17.309	20.465
<i>Subtotaal zwembad De Boekhorst</i>	<i>38.940</i>	<i>43.959</i>	<i>40.142</i>	<i>41.014</i>
Gebruiksuren verenigingen en groepen	1.337	1.141	1.145	1.208
Verenigingen en groepen (aanname gemiddeld 30/uur)	40.110	34.230	34.350	36.230
Gebruiksuren scholen	32,5	53,5	53,5	47
Scholen (aanname gemiddeld 30/uur)	975	1.605	1.605	1.395
<i>Totaal zwembad De Boekhorst*</i>	<i>80.025</i>	<i>79.794</i>	<i>76.097</i>	<i>78.639</i>
> totaal recreatief zwemmen, banenzwemmen, trimzwemmen	21.100	23.928	17.647	20.892
> totaal scholen	975	1.605	1.605	1.395
> totaal verenigingen en groepen	40.110	34.230	34.350	36.230
> totaal doelgroepen	4.574	5.396	5.454	5.141
> totaal zweminstructie	13.266	14.635	17.041	14.981

* exclusief bezoek snelbruikers, fitness e.d.

Bosbad Appelscha	2011-2012	2010-2011	2009-2010	Gemiddeld
Recreatief bezoek	45.054	31.525	46.530	41.036
Gebruiksuren verenigingen en groepen	10	10	10	10
Verenigingen en groepen (aanname gemiddeld 30/uur)	300	300	300	300
Totaal Bosbad Appelscha	45.354	31.825	46.830	41.336

Zwembad Haulewelle	2012	2011	2010	Gemiddeld
Bezoekersaantal	23.683	25.492	23.650	24.275

Gemeente Ooststellingwerf	2012	2011	2010	Gemiddeld
Recreatief bezoek (binnen en buiten)	89.837	80.945	87.827	86.203
Doelgroepen	4.574	5.396	5.454	5.141
Zwemlessen	13.266	14.635	17.041	14.981
Scholen	975	1.605	1.605	1.395
Verenigingen en groepen	40.110	34.230	34.350	36.230
Totalen gemeente Ooststellingwerf	148.762	136.811	146.277	143.950

Animocijfers gemeentebreed	2012	2011	2010	Gemiddeld
gemeente recreatief	3,5	3,1	3,3	3,3
gemeente doelgroepen	0,2	0,2	0,2	0,2
gemeente zwemlessen	0,5	0,6	0,6	0,6
gemeente scholen	0,0	0,1	0,1	0,1
gemeente verenigingen en groepen	1,6	1,3	1,3	1,4
gemeente totaal	5,8	5,3	5,6	5,5

2.4.3 Bezoek zwembad De Boekhorst

Badbezetting

De badbezetting over het gehele jaar kan worden uitgedrukt in het aantal bezoekers per m² zwemwater. Het totale aantal bezoekers in boekjaar 2011-2012 bedraagt 80.025. Gerelateerd aan het beschikbare m² zwemwater van zwembad De Boekhorst (463 m²) was gedurende dat boekjaar sprake van een bezetting van 173 bezoekers per m² zwemwater. Drijver en Partners gaat bij de beoordeling van de bezetting van zwembaden met een 25-meterbassin uit van 250 bezoekers per m² als ondergrens voor een voldoende bezetting. Bij 300 bezoekers per m² is sprake van een erg goede bezetting. De bezetting van zwembad De Boekhorst ligt onder deze normen.

Animocijfers

Een animocijfer geeft de verhouding aan tussen het aantal inwoners binnen een verzorgingsgebied van een zwembad en het aantal bezoekers en geeft dus aan hoe vaak een inwoner van dat verzorgingsgebied gemiddeld per jaar het betreffende zwembad bezoekt. Een overdekt zwembad kent meerdere producten (recreatief zwemmen, zwemlessen, doelgroepen, et cetera). Elk product kent een eigen verzorgingsgebied. De omvang van deze verzorgingsgebieden is afhankelijk van de vraag, maar ook van het aanbod. Daarbij spelen zaken als prijs/kwaliteit, concurrerende zwembaden en afstand/bereikbaarheid een rol.

Voor een vergelijking (op hoofdlijnen) gaan wij meestal uit van het 'primaire' verzorgingsgebied van een zwembad. Het primaire verzorgingsgebied is het gebied van waaruit het merendeel van de bezoekers afkomstig is. Vaak is dat de eigen gemeente maar omdat zwembadbezoekers zich nu eenmaal niet storen aan gemeentegrenzen is dat soms ook een groter (of kleiner) gebied.

Voorbeeld:

Een animocijfer van vier voor de gemeente met 25.000 inwoners betekent dat gemiddeld iedere inwoner viermaal een zwembad bezoekt. Indien alle inwoners gebruik maken van hetzelfde zwembad, levert dit voor dat zwembad dus $4 \times 25.000 = 100.000$ bezoeken op jaarbasis op. Het gemiddelde animocijfer voor zwembad De Boekhorst bedraagt 3,1 (80.025 bezoekers / 25.818 inwoners).

Recreatief zwemmen

Het animocijfer voor recreatief zwemmen in de zwembad De Boekhorst lag in boekjaar 2011-2012 rond 0,8. Landelijk ligt het animocijfer voor recreatief zwemmen tussen 1,6 en 2,6. Het lage animocijfer van zwembad De Boekhorst kan voor een deel worden verklaard door de concurrerende luchtwembaden in de directe omgeving (binnen en buiten de gemeente Ooststellingwerf) gedurende de zomermaanden. Desondanks beoordelen wij het recreatieve animocijfer als laag.

Zweminstructie

Het animocijfer voor zwemlessen in zwembad De Boekhorst lag in boekjaar 2011-2012 op circa 0,6. Landelijk ligt het animocijfer tussen 0,8 en 0,9. De animocijfers voor zweminstructie in Oosterwolde worden mogelijk negatief beïnvloed door de concurrentie van zwembaden en particuliere zwemscholen in de omgeving. Inwoners van Haule, Haulerwijk en Waskemeer gaan voor leszwemmen (en instructie) ook naar het zwembad in Norg. De tarieven in Norg zijn lager dan in Oosterwolde.

Tabel 2.13 Tarieven 2014 De Boekhorst en Molenduinbad Norg

	De Boekhorst	Molenduinbad Norg
Los entree	€ 5,50	€ 4,30
Meerbadenkaart per keer	€ 4,58 (€55/12)	€ 4,10 (€ 41/10)
Leszwemmen	€ 46 per maand 1 x 60 minuten/week	€ 38,10 per 4 weken 1 x 60 minuten/week

Doelgroepen

Het animocijfer voor de deelname aan doelgroepactiviteiten bedraagt ongeveer 0,2. Landelijk ligt het animocijfer voor doelgroepen zwemmen tussen 0,55 en 0,75. Het animocijfer van zwembad De Boekhorst ligt daar duidelijk onder.

Verenigingen en groepen

In boekjaar 2011-2012 bedraagt het aantal gebruiksuren door verenigingen en groepen 1.208. Laco Ooststellingwerf gaat uit van gemiddeld 30 bezoekers per uur. Het bezoekersaantal gedurende gebruiksuren verenigingen en groepen komt dan op ruim 36.000 en het animocijfer daarmee op 1,4.

Momenteel is 0,85% van de Nederlandse bevolking lid van een zwemvereniging. Indien dit percentage wordt losgelaten op het inwoneraantal van de gemeente komen we op een fictief ledenaantal van circa 220 leden voor de zwemvereniging(en) in de gemeente Ooststellingwerf. Uitgaande van 100 zwembadbezoeken per lid bedraagt het na te streven animocijfer 0,85. Het op basis van de cijfers van Laco berekende animocijfer ligt daar fors boven. Wij twijfelen daarom aan de juistheid van de aanname van gemiddeld 30 bezoekers/uur zoals door Laco is opgegeven en gaan er van uit dat het gemiddelde maximaal 20 bedraagt (circa 50% lager).

2.4.4 Bezoek Bosbad Appelscha

Het onderstaande overzicht bevat de bezoekcijfers van Bosbad Appelscha gedurende de boekjaren 2009-2010 tot en met 2011-2012. Het gerealiseerde aantal bezoeken wisselt sterk. Dit wordt veroorzaakt door de kwaliteit van de zomer (aantal zomerse dagen, temperatuur en regendagen). Zoals bekend was de zomer van 2011 slecht. Dat is zichtbaar in het aantal bezoeken. Bezoekersaantallen en het hieraan gekoppelde exploitatieresultaat is bij traditionele openluchtzwembaden (als Bosbad Appelscha) sterk weersafhankelijk.

Bosbad Appelscha	2011-2012	2010-2011	2009-2010	Gemiddeld
Recreatief bezoek	45.054	31.525	46.530	41.036
Gebruiksuren verenigingen en groepen	10	10	10	10
Verenigingen en groepen (aanne gemiddeld 30/uur)	300	300	300	300
Totaal Bosbad Appelscha	45.354	31.825	46.830	41.336

Bij buitenbaden geldt dat circa 40 bezoekers per m2 zwemwater wordt gezien als een goede bezetting. In de boekjaren 2009-2010 en 2011-2012 was het aantal bezoekers bij Bosbad Appelscha ongeveer 37. De bezetting van het Bosbad Appelscha is dus redelijk.

Voor buitenbaden vergelijken wij niet de animocijfers omdat er te veel 'variabelen' zijn met betrekking tot het werkelijke verzorgingsgebied en het aantal openstellingsmaanden. (Wij gaan er van uit dat de belangrijkste gebruikersgroep (in omvang) bestaat uit toeristen die gedurende de zomermaanden 'woonachtig' zijn in en rond Appelscha. Een vergelijking van animocijfers van andere buitenbaden is daarom niet zinvol).

2.4.5 Bezoek zwembad Haulewelle

Zwembad Haulewelle	2012	2011	2010	Gemiddeld
Bezoekersaantal	23.683	25.492	23.650	24.275

Opvallend is dat het aantal bezoekers bij zwembad Haulewelle veel minder fluctueert. De mindere zomer van 2011 had bij Haulewelle veel minder invloed dan bij Bosbad Appelscha.

De aard van de bezoekersstroom van zwembad Haulewelle is anders van bij het Bosbad. Openluchtzwembad Haulewelle wordt voornamelijk bezocht door inwoners vanuit de kern Haulerwijk en de directe omgeving van Haulerwijk. Het aantal bezoekers per m2 zwemwater is bij zwembad Haulewelle circa 36 en is daarmee redelijk.

2.4.6 Conclusies gemeentebreed

Hieronder zijn de totalen voor de gehele gemeente weergegeven.

Gemeente Ooststellingwerf	2012	2011	2010	Gemiddeld
Recreatief bezoek (binnen en buiten)	89.837	80.945	87.827	86.203
Doelgroepen	4.574	5.396	5.454	5.141
Zwemlessen	13.266	14.635	17.041	14.981
Scholen	975	1.605	1.605	1.395
Verenigingen en groepen	40.110	34.230	34.350	36.230
Totalen gemeente Ooststellingwerf	148.762	136.811	146.277	143.950

Animocijfers gemeentebreed	2012	2011	2010	Gemiddeld
gemeente recreatief	3,5	3,1	3,3	3,3
gemeente doelgroepen	0,2	0,2	0,2	0,2
gemeente zwemlessen	0,5	0,6	0,6	0,6
gemeente scholen	0,0	0,1	0,1	0,1
gemeente verenigingen en groepen	1,6	1,3	1,3	1,4
gemeente totaal	5,8	5,3	5,6	5,5

De gemiddelde animocijfers in Ooststellingwerf liggen beneden de landelijke bandbreedten.

- Het lage(re) animocijfer voor overdekt recreatief zwemmen (0,8) wordt door de bezoekcijfers van de openluchtzwembaden boven de landelijke bandbreedte gebracht (landelijke bandbreedte: 1,6-2,6);
- Het animocijfer voor verenigingen en groepen is waarschijnlijk niet juist (zie paragraaf 2.4.3).

Aanbod overdekt zwemwater nu en straks

Uitgaande van 150.000 bezoekers bedraagt een bij de gemeentegrootte passend overdekt zwemwateraanbod circa 430 m² overdekt zwemwater (huidige situatie is 463 m²). Op basis van de 'norm' volstaat het huidige aanbod, maar de badbezetting (bezoekers / m²) is lager dan gebruikelijk. Naar de toekomst zou het huidige aanbod overdekt zwemwater of minder volstaan, mede afhankelijk van het voortbestaan van de openluchtzwembaden.

Richting 2030 is sprake van ontgroening en vergrijzing van de bevolking. Het bestaande aanbod van recreatief zwemwater 'met toeters en bellen' is vooral interessant voor jeugd, jongeren en gezinnen. Indien er in de (nabije) toekomst mogelijkheden bestaan om het 'type' zwemwater aan te passen adviseren wij: minder specifiek recreatief zwemwater en meer functioneel doelgroepen zwemwater (geschikter voor ouderen). Ook bij de lay-out, ontwerp en inrichting dient rekening te worden gehouden met de veranderende doelgroepen.

Aanbod van openlucht zwemwater

Het huidige aanbod van openluchtzwemwater binnen Bosbad Appelscha en zwembad Haulewelle voldoet aan de vraag. Het zwemwater wordt redelijk tot goed gebruikt indien wordt uitgegaan van gemiddeld 40 bezoekers per m² voor een buitenbassin.

De maximale capaciteit van de bassins plus ligweide van een openluchtbassin is doorgaans veel groter dan het gemiddelde aantal bezoekers. Sommige openluchtbaden worden gedurende zomer(vakantie)dagen dagelijks wel door 1.500 bezoekers (of meer) bezocht. Dat is onder meer mogelijk doordat niet alle bezoekers gelijktijdig in het water liggen maar gebruik maken van de ligweide of de aanwezige sport- en spelvoorzieningen. Indien hiermee rekening wordt gehouden kan in de meeste gevallen worden uitgegaan van 60-70 bezoekers per m². Uitgaande van gemiddeld 65.000 bezoekers aan buitenbaden in Ooststellingwerf is in theorie circa 1.000 m² voldoende. Een feit is echter dat niet kan worden uitgegaan van een blanco situatie. Het huidige aanbod van openlucht zwemwater (1.780 m²) is er al en is 'verdeeld' tussen een complex in Appelscha (dat zijn bestaansrecht voor een belangrijk deel verkrijgt vanuit het gebruik door toeristen) en een complex in Haulerwijk (dat zijn bestaansrecht kan verantwoorden door het behoorlijke bezoek door inwoners van Haulerwijk en omgeving). Toewerken naar een situatie waarbij sprake is van 1.000 m² onoverdekt zwemwater is alleen mogelijk indien er voor wordt gekozen de huidige openluchtzwembaden af te stoten (of de omvang van de bassins te verkleinen) en/of nieuw openluchtzwemwater op een nader vast te stellen locatie te realiseren. De kosten van een dergelijke keuze zijn aanzienlijk.

De oppervlakte overdekt zwemwater voldoet voor de gemeente Ooststellingwerf. Het gebruik ligt echter onder wat landelijk gebruikelijk is.

Het huidige aanbod van openluchtzwemwater binnen Bosbad Appelscha en zwembad Haulewelle voldoet aan de vraag. Het openluchtzwemwater wordt redelijk tot goed gebruikt.

3.1 Uitgaven door gemeente

De gemeente Ooststellingwerf besteedde in 2013 circa € 1,6 miljoen aan sportaccommodaties inclusief de gymnastieklokalen. Dat bedrag ligt ruim 2 ton hoger dan in 2012 door de kapitaallasten van mfa Oldeberkoop en een hogere voorziening voor onderhoud van de 3B accommodaties.

Tabel 3.1 Gemeentelijke uitgaven aan sport

	R2013
Buitensport	
Kapitaallasten	€ 59.651
onderhoud sportparken	€ 191.550
bijdragen en subsidies buitensport	€ 27.707
publieke heffingen	€ 4.201
Huren	€ -5.280
Subtotaal buitensport	€ 277.829
Gymnastieklokalen	
Energie	€ 31.094
publieke heffingen	€ 2.104
onderhoud materiaal	€ 18.259
Schoonmaak	€ 34.063
diensten van derden	€ 4.324
Verzekeringen	€ 2.340
Schade	€ 170
huur onroerende zaken	€ 48.046
Huurbaten	€ -24.402
Kapitaalslasten	€ 23.440
doorbelasting	€ 58.370
Subtotaal gymnastiek	€ 197.808
Sporthal Steegdenhal	
Energie	
publieke heffingen	€ 1.578
diensten van derden	€ 101.500
Verzekeringen	€ 981
bijdragen en subsidies	€ 0
Voorziening	€ 26.000
Kapitaalslasten	€ 6.132
subtotaal Steegdenhal	€ 136.191
mfa Oldeberkoop/sporthal	
kapitaallasten	€ 75.392
meerkosten verenigingsgebruik sporthal Kampus	€ 4.281
Subtotaal binnensport excl sporthal Haulerwijk	€ 549.863
openluchtwembad Haulerwijk	
diensten van derden	€ 54.824

zwembaden Appelscha/Oosterwolde en sporthal Haulerwijk	
Kapitaallasten (95% zwembad De Boekhorst)	€ 102.132
diensten van derden	€ 513.845
Verzekeringen	€ 4.140
Voorziening	€ 265.000
Schades	€ 0
Huren	€ -90.480
Subtotaal zwembaden en sporthal Haulerwijk	€ 853.819
Interne uren	€ 88.740
Subtotaal sportaccommodaties	€ 1.634.060
Inwoners	25.686
per inwoner	€ 64

De kapitaallasten van De Boekhorst zijn in 2014 nog € 13.000 en daarna afgeschreven.

De totale uitgaven aan sport, dus inclusief beleidsondersteuning bedroegen in 2013 € 1.634.000. Per hoofd van de bevolking besteedt Ooststellingwerf daarmee € 64 aan sport. Dat is exclusief sportstimulering. Gemiddeld besteden gemeenten ongeveer € 68 aan sport per inwoner.

Tabel 3.2 Netto uitgaven sport (bron CBS en gemeente Ooststellingwerf)⁴

Nederland (gemeenten)	€ 68
Friesland (gemeenten)	€ 68
gemeenten 20.000-50.000	€ 65
Ooststellingwerf (excl sportstimulering)	€ 64

Op zich zouden we verwachten dat een gemeente met 1 overdekt zwembaden en 2 openluchtzwembaden duidelijk meer uitgeeft per inwoner dan een gemiddelde gemeente. Dat blijkt dus niet het geval. We vermoeden dat daarvoor twee redenen zijn aan te voeren. In de eerste plaats heeft Ooststellingwerf veel oudere accommodaties waarvan de kapitaallasten (grotendeels) zijn afgeschreven. De gemeente zal, wil het de huidige voorzieningen behouden, moeten herinvesteren en dat kan niet met het huidige uitgavniveau. De tweede reden is vermoedelijk terug te voeren op de efficiency waarop exploitatie en beheer door de gemeente is geregeld.

3.2 Meerjaren onderhoud

Voor diverse accommodaties heeft de gemeente een meerjarenonderhoudsplan waarin is beschreven wanneer welk onderhoud moet plaatsvinden met een raming van de kosten. Voor de 3B sportaccommodaties en de Steegdenhal zijn de gemiddelde jaarlijkse onderhoudskosten voor de komende jaren begroot op € 377.357 per jaar. Het Bosbad, de Steegdenhal en de sporthal De Boekhorst dateren alle drie uit de jaren zeventig en hebben hun economische levensduur (40 jaar) bereikt. Dat wil niet zeggen dat deze accommodaties bouwkundig ook 'op' zijn, maar in de regel moet wel rekening worden gehouden met aanzienlijke renovatiekosten.

⁴ Nederlandse gemeenten, Friese gemeenten en gemeenten 20.000-50.000 inwoners 2013 begroting. Ooststellingwerf 2013 rekening.

Tabel 3.3 Gemiddelde jaarlijkse kosten onderhoud (begroot) exclusief btw

	bouwjaar	
Bosbad	1978	€ 97.801
Bongerd	1991 en 2005	€ 51.648
Boekhorst	Hal 1970 Zwembad 1996	€ 191.783
Steegdenhal	1978	€ 36.125
Totaal		€ 377.357

Bron: Steegdenhal MOP 2014-2017, 3B accommodaties MOP 2013-2023

3.3 Uitgaven verenigingen/ tarieven

Voor de huur van een gymnastieklokaal betaalt een vereniging in Ooststellingwerf in het seizoen 2014/2015 € 8,26 per uur (inclusief 6% btw). Het tarief van een sporthal is voor een vereniging voor trainingen € 18,88 per uur en voor wedstrijden € 30,97 per uur (inclusief 6% btw).

De binnensporttarieven voor de verenigingen zitten aan de onderkant van wat in de regio gebruikelijk is. Ten opzichte van de landelijke situatie zijn de tarieven laag (gymlokaal gemiddeld € 10 en een sporthal € 35).

Tabel 3.4 Vergelijking tarieven binnensport regio situatie 2011/2012

	Ooststelling- werf	Weststelling- werf	Opster- land	Smaller- land	Noorden- veld	Midden- Drenthe
gymlokaal training	€ 7,85	€ 8,75	€ 9,08	€ 14,00	€ 12,80	€ 5,40
gymlokaal wedstrijd/weekend	€ 7,85	€ 8,75	€ 9,08	€ 14,00	€ 15,00	€ 5,95
sporthal training	€ 17,97	€ 20,45	€ 32,00	€ 35,50	€ 21,60	€ 21,55
sporthal wedstrijd/weekend	€ 34,25	€ 20,45	€ 35,00	€ 35,50	€ 29,00	€ 23,65

Voor het gebruik van de grassportvelden wordt geen huur in rekening gebracht bij de voet- en korfbalverenigingen. In Nederland is dat een zeldzaamheid. In het verleden zijn opstellen overgedragen aan de vereniging waarbij de huur voor de velden verviel. Kantines zijn in bijna alle gemeenten een verantwoordelijkheid van de eigen vereniging. Bij kleedkamers was vroeger de gemeente verantwoordelijk. Tegenwoordig zien we daarin verschillen. Er zijn gemeenten die kleedkamers nog steeds exploiteren, er zijn gemeenten die de kleedkamers hebben overgedragen aan de vereniging, soms met een jaarlijkse bijdrage, maar soms ook niet.

In paragraaf 2.4.3 is aangegeven dat het tarief voor het overdekte zwembad in Oosterwolde hoger ligt dan het zwembad in Norg. De tarieven van de openluchtzwembaden zijn weergegeven in tabel 3.5.

Voor het bezoek van het zwembad in Haulerwijk betaalt een volwassen bezoeker € 3,80. Dat is vergelijkbaar met openluchtzwembaden in de regio. In het Bosbad in Appelscha ligt het tarief met € 5,50 hoger dan gemiddeld, maar het persoonlijk abonnement in de voorverkoop is het goedkoopst (€ 27,50). In het algemeen merken we dat het tarief van een los kaartje duurder wordt gemaakt (bij warm weer komt men toch) en dat een abonnement of meerbaden kaart-concurrerend blijft.

Tabel 3.5 Tarieven zwembaden 2014

		Los 18+	10 baden 18+	Gezinsabon.	Pers. abon
Jubbega	Jubbega	€ 3,00	€ 25,00	€ 90,00	€ 47,50
Haulewelle	Haulerwijk	€ 3,80	€ 34,20	€ 99,00	€ 59,00
Dundelle	Bakkeveen	€ 3,80	€ 36,00	€ 161,00	€ 69,50
Bosbad	Vledder	€ 4,00	€ 36,00	€ 155,00	€ 53,00
Wotterwille	Marum	€ 4,50	€ 37,50	variabel	€ 68,00
Bosbad	Appelscha	€ 5,50	€ 45,83		€ 55,00
Molenduinbad	Norg	€ 4,30	€ 41,10		
De Steense	Wolvega	€ 3,20	€ 28,00		
De Hullen	Roden	€ 3,55	€ 32,25		
De Welle	Drachten	€ 4,75	€ 42,00		
De Boekhorst	Oosterwolde	€ 5,50	€ 45,83		
De Bonte Weaver	Assen	€ 8,00	€ 68,33		

Bij de overdekte zwembaden verdwijnen abonnementen en hanteert men meerbaden-kaarten. De Boekhorst heeft een wat hoger los tarief en bij een meerbadenskaart is het tarief vergelijkbaar met Drachten. De Hullen in Roden en De Steense in Wolvega zijn goedkoper qua tariefstelling en de Bonte Weaver in Assen is duidelijk duurder. Bij het tarief speelt ook mee de openingstijden, de omvang van het zwembad en de voorzieningen. De Bonte Weaver is een subtropisch zwembad waarbij het tarief inclusief sauna en drankjes is (koffie/thee/frisdranken).

3.4 Mogelijkheden kunstgras

In juni 2013 is door de raad een motie aangenomen om onderzoek te doen naar de mogelijke aanleg van kunstgrasvelden. Hierbij dient de mening van verenigingen te worden meegenomen, de voor- en nadelen van kunstgras moeten in beeld worden gebracht en de financiële gevolgen.

Ooststellingwerf heeft nog geen kunstgras voetbal- of korfbalvelden. Bij de geprivatiseerde tennisverenigingen is wel sprake van kunstgrasbanen of hardcourtbanen.

Landelijk zijn er ruim 2000 kunstgrasvoetbalvelden en circa 200 kunstgras korfbalvelden. Tegenover de ruim 2000 kunstgrasvelden, zijn er nog altijd een kleine 8.900 natuurgras voetbalvelden.

Tabel 3.6 Verdeling natuurgras en kunstgrasvelden Nederland

	aantal complexen	natuurgrasvelden	kunstgrasvelden
voetbal	2506	8849	2072
hockey	320	0	900
korfbal	538	nb	200

De voetbal en korfbalverenigingen staan in doorsnee positief tegenover kunstgras. De wenselijkheid is echter wel afhankelijk van de tarieven (de betaalbaarheid).

Financiële vergelijking

De investeringskosten van een kunstgrasveld liggen rond de 4 ton exclusief btw. Er zijn situaties waar de kosten lager zijn, maar ook situaties waar de kosten hoger zijn. De € 390.000 in tabel 3.7 is een richtinggevend bedrag. Hetzelfde geldt voor de aanleg van een natuurgrasveld.

Het verschil tussen kunstgras en natuurgras op financieel vlak, komt tot uitdrukking in de kapitaallasten (rente en afschrijving) en de onderhoudskosten. De kapitaallasten zijn bij een kunstgrasveld hoger dan bij een natuurgrasveld en de onderhoudskosten zijn bij een natuurgrasveld hoger dan bij een kunstgrasveld.

De rentestand was 5 jaar geleden aanzienlijk hoger dan nu, en dat werkt natuurlijk ook door in de kapitaallasten. Op dit moment is een rente van 3,4% meer aannemelijk. Per gemeente varieert de te hanteren rentevoet, in veel gemeenten ligt die momenteel tussen de 3% en 4%. De afschrijving van de investering (natuurgras en kunstgrasveld) verschilt per onderdeel. De genoemde afschrijvingstermijnen zijn gangbaar in Nederland, al zijn er best kanttekeningen in positieve en negatieve zin bij te maken. De toplaag of bovenbouw van een kunstgrasveld (voetbal) wordt financieel in veel gemeenten afgeschreven in 15 jaar. Maar leveranciers geven een garantie voor 10 jaar en na 8 jaar begint de KNVB met het keuren van kunstgrasvelden. Als het veld niet voldoet aan de Fifa-normen (Fifa 1 of 2 ster), wordt het veld niet goedgekeurd voor KNVB-wedstrijden. Wij hebben in de tabel voor de afschrijving van de toplaag 10 jaar aangehouden. De eerste velden van de huidige rubber ingestrooide kunstgrasvelden (3^e generatie kunstgrasvelden) liggen er net 10 jaar (in 2004 geïntroduceerd) en het is nog niet duidelijk hoe deze velden zich houden na 10 jaar.

De kapitaallasten in de tabel zijn de gemiddelde kapitaallasten gedurende de looptijd op basis van lineaire afschrijving.⁵ Voor het onderhoud van kunstgrasvelden is in tabel 3.7 uitgegaan van € 6.000 per jaar. Binnen de branche wordt ervaren dat de onderhoudsbedragen voor kunstgras in het verleden te laag zijn begroot. Vandaar dat we hier een post van € 6.000 voor opnemen. Bij natuurgrasvelden ligt het onderhoud in doorsnee op € 6.000 tot € 8.000 per veld. Daarnaast is er renovatie-onderhoud (eens per 20 jaar), maar dat is verdisconteerd in de afschrijving van de toplaag van een natuurgrasveld van 20 jaar.

De kosten van kapitaallasten en onderhoud liggen bij een nieuw aangelegd natuurgrasveld op circa € 15.000 exclusief btw en bij een kunstgrasveld op circa € 40.000 exclusief btw per jaar (tabel 3.7). Tussen een kunstgrasveld en een natuurgrasveld zit dus een factor 2,7. In de praktijk is het verschil tussen kunstgras en natuurgras groter. Dat komt omdat de kapitaallasten van natuurgrasvelden grotendeels zijn afgeschreven en dus veel lager zijn dan € 7.129 per veld.

In tabel 3.8 hebben we de huidige exploitatiekosten van een natuurgrasveld in Ooststellingwerf (€ 9.300 per veld), naast een nieuw natuurgrasveld (circa € 15.800) en een kunstgrasveld (circa 41.000) gezet. Een kunstgrasveld is dan ruim 4 keer zo duur als een bestaand natuurgrasveld.

⁵ Bij lineaire afschrijving zijn de eerste jaren de kapitaallasten veel hoger dan aan het einde van de looptijd. Met een egaliseringsreserve kunnen de kapitaallasten worden verrekend. Annuitaire afschrijving leidt tot hogere kapitaallasten.

In tabel 3.7 en 3.8 is de investering en dus ook de kapitaallasten exclusief btw. Verhuur van sportaccommodaties is volgens de Wet op de Omzetbelasting in beginsel een btw vrijgestelde prestatie. Sinds 2005 bestaat de mogelijkheid om het gebruik van sportaccommodaties als belaste prestatie aan te merken. Dat kan als sprake is van een dienstbetoon (en dus niet van een kale verhuur waarbij de gebruiker over de accommodatie beschikt als ware het zijn blote eigendom).

In een uitvoeringsbesluit (Sportbesluit) heeft de staatssecretaris aangegeven aan welke voorwaarden moet worden voldaan wil sprake zijn van gelegenheid geven tot sportbeoefening.

- Het gebruik van de accommodatie is voor de afnemer van de prestatie beperkt tot het daarin beoefenen van sport.
- De afnemer gebruikt de accommodatie om zelf te sporten of om anderen onder zijn/haar leiding te laten sporten. Zo is de post ook van toepassing als de afnemer een (sport)vereniging is die haar leden gelegenheid geeft te sporten of een school die de leerlingen laat sporten.
- Het onderhouden, schoonmaken of beveiligen van de accommodatie wordt verzorgd door of vanwege de exploitant van de sportaccommodatie.
- Samen met de accommodatie moeten ook de attributen die noodzakelijk zijn voor het beoefenen van de sport, door of vanwege de exploitant aan de sporter(s) ter beschikking worden gesteld. Bij bepaalde sporten is het gebruikelijk dat de sporters zelf bepaalde sportattributen (bijvoorbeeld tennisrackets) meenemen. In die gevallen kan niet aan de exploitant van de sportaccommodatie worden tegengeworpen dat hij/zij die attributen niet ter beschikking stelt.

Het onderscheid 'gelegenheid geven tot sportbeoefening' of 'verhuur' beperkt zich niet tot bovengenoemde vier voorwaarden. Het gaat om het totale 'plaatje'. Ofwel: alle omstandigheden waaronder een handeling wordt verricht, moeten in aanmerking worden genomen om daaruit de kenmerkende elementen naar voren te halen. Veel gemeenten of plaatselijke stichtingen maken gebruik van het sportbesluit. Logisch, want de btw op investeringen is belast met 21% en die is dan aftrekbaar. Op de gebruikersvergoedingen wordt 6% (verlaagd tarief) in rekening gebracht. Er zijn gemeenten die geen gebruik maken van het sportbesluit: bijvoorbeeld omdat hun dienstverlening/dienstbetoon te karig is en er teveel sprake is van een verhuursituatie of omdat de huur/vergoeding niet marktconform is. De fiscus is momenteel bijzonder kritisch in de beoordeling van aanvragen.

Tabel 3.7 Kosten van kunstgras en natuurgras voetbalveld (ex. btw)

	Kunstgras				Natuurgras			
	investering	afschrijf- termijn	5,00%	3,40%	investering	afschrijf- termijn	5,00%	3,40%
onderbouw	€ 100.000	30	€ 5.917	€ 5.064	€ 20.000	30	€ 1.183	€ 1.018
bovenbouw	€ 200.000	10	€ 25.506	€ 23.691	€ 35.000	20	€ 2.669	€ 2.366
hekwerken	€ 20.000	25	€ 1.320	€ 1.148	€ 12.000	25	€ 792	€ 692
verlichting	€ 35.000	25	€ 2.310	€ 2.018				
overig/paden	€ 35.000	20	€ 2.669	€ 2.366	€ 30.000	20	€ 2.288	€ 2.035
berekening	€ 0				€ 15.000	20	€ 1.144	€ 1.018
	€ 390.000				€ 112.000			
kapitaallasten			€ 37.722	€ 34.287			€ 8.076	€ 7.129
onderhoud			€ 6.000	€ 6.000			€ 8.000	€ 8.000
			€ 43.722	€ 40.287			€ 16.076	€ 15.129
			2,72	2,66				

Tabel 3.8 Kosten van huidig natuurgrasveld en een nieuw natuurgras en kunstgrasveld (ex. btw)

	huidige situatie natuurgrasveld	natuurgrasveld nieuw / theorie	kunstgras nieuw
kapitaallasten	€ 2.000	€ 7.129	€ 34.287
onderhoud	€ 6.600	€ 8.000	€ 6.000
heffingen/belasting/interne uren	€ 700	€ 700	€ 700
totaal	€ 9.300	€ 15.829	€ 40.987

Sporttechnische vergelijking

In het verleden waren er veel critici tegen kunstgras in het voetbal. De praktijk heeft uitgewezen dat veel veronderstelde nadelen (slidings, geur, hitte op warme dagen) meevallen en in het algemeen beschouwen voetbalverenigingen het spelen op kunstgras als een groot voordeel. Het biedt een veld dat 365 dagen per jaar bespeelbaar is (sneeuw uitgezonderd), dat altijd egaal is en kwalitatief goed bespeelbaar is. Een kunstgrasveld heeft door de wedstrijdverlichting en doordat het technisch ongelimiteerd bespeelbaar is, een iets grotere wedstrijdcapaciteit dan een natuurgrasveld. Daarnaast kan hetzelfde veld dienst doen als trainingsveld, waar ook intensief op getraind kan worden.

Korfbal en kunstgras

Een korfbalveld is kleiner dan een voetbalveld (de nieuwe maatvoering wordt 20 x 40 in plaats van 30 x 60). Bij korfbal zijn de meeste kunstgrasvelden zandkunstgrasvelden, zoals die bij hockey ook worden gebruikt. Deze kunstgrasvelden zijn goedkoper dan rubber ingestrooide voetbalvelden, met name doordat de oppervlakte veel kleiner is. De kosten van een korfbalveld bedragen ongeveer € 115.000 exclusief btw per korfbalveld (64x49). Een 24 bij 44 kunstgrasmat (nieuwe norm) wordt goedkoper. Voor medegebruik als trainings-voetbalveld is 22 x 44 meter wel beperkt.

Bij korfbal zien we in toenemende mate innovaties bij kunstgras. Een voorbeeld van een multifunctioneel kunstgrasveld is het veld in De Knipe. In de Knipe is in 2010 een kunstgrasmat aangelegd voor de

korfbalvereniging dat ook gebruikt wordt door de voetbalvereniging Reads Swart voor training in de wintermaanden. De kunstgrasmat heeft grasvezels van 32 millimeter lang (voor korfbal lang) en heeft geen rubber infill. Op het veld is uitsluitend (permanente) belijning aangebracht voor korfbal. Dit veld is zelfs geschikt voor korfbalinterlands.

In maart 2014 is een start gemaakt met de aanleg van het BIO kunstgrasveld van korfbalvereniging ZKC'19 uit Zuidwolde. Net al in de Knipe zal dit veld door de voetbal gebruikt worden als trainingslocatie in de winter. Bij de productie van bio kunstgras wordt in tegenstelling tot een traditioneel kunstgrasveld gebruik gemaakt van biologisch afbreekbare vezels. De eigenschappen van het bio kunstgras zijn minstens gelijkwaardig aan regulier kunstgras. Op het gebied van duurzaamheid scoort dit product zelfs veel hoger. Door de lage energiebehoefte en het gebruik van natuurlijke grondstoffen is het product CO2 neutraal. Aan het eind van de levensduur is de mat geheel te composteren.

In het algemeen betekent aanleg van kunstgrasvelden een kostenverhoging. Maar daar staat ook een kwaliteitsverhoging tegenover.

De gemeente besteedde in 2013 1,6 miljoen aan sportaccommodaties. Per hoofd van de bevolking komt dat neer op € 64. Op zich zouden we verwachten dat een gemeente met 1 overdekt zwembad en 2 openluchtwembaden duidelijk meer uitgeeft per inwoner dan een gemiddelde gemeente. Dat blijkt niet het geval. We vermoeden dat daarvoor twee redenen zijn aan te voeren. In de eerste plaats heeft Ooststellingwerf veel oudere accommodaties waarvan de kapitaallasten (grotendeels) zijn afgeschreven. De tweede reden is vermoedelijk terug te voeren op de efficiency waarop exploitatie en beheer door de gemeente is geregeld.

De tarieven voor de binnensportverenigingen zitten aan de onderkant van wat in de regio gebruikelijk is. Ten opzichte van de landelijke situatie zijn de tarieven voor een gymnastieklokaal of sporthal laag. Bij de zwembaden is het tarief in Haulerwijk vergelijkbaar met wat in de regio voorkomt. Bij het Bosbad in Appelscha is het tarief voor abonnementen relatief goedkoop, maar een los kaartje is wel duurder. Het tarief voor het overdekte zwembad De Boekhorst ligt hoger dan in Roden of Wolvega. De buitensport betaalt geen huur en dat komt in Nederland nauwelijks voor.

Ooststellingwerf heeft nog geen kunstgras. In het algemeen betekent aanleg van kunstgrasvelden een kostenverhoging. Maar daar staat ook een kwaliteitsverhoging tegenover. De huidige exploitatiekosten van een natuurgrasveld in Ooststellingwerf bedragen € 9.300 per veld. Een nieuw natuurgrasveld kost circa € 15.800 per jaar en een kunstgrasveld circa 41.000 per jaar.

4.1 Inleiding

Onder de sportverenigingen in Ooststellingwerf is voor de ontwikkeling van de sportaccommodatievisie een enquête verspreid. Van de verenigingen heeft 60% de enquête ingevuld (48 verenigingen/gebruikers en 29 respons). De leden van deze verenigingen vertegenwoordigen 70% van de leden in de gemeente. Een respons van 60% op een schriftelijke enquête (die 70% van de georganiseerde sport vertegenwoordigd) is goed. De enquêteresultaten zijn representatief voor de georganiseerde sport in Ooststellingwerf.

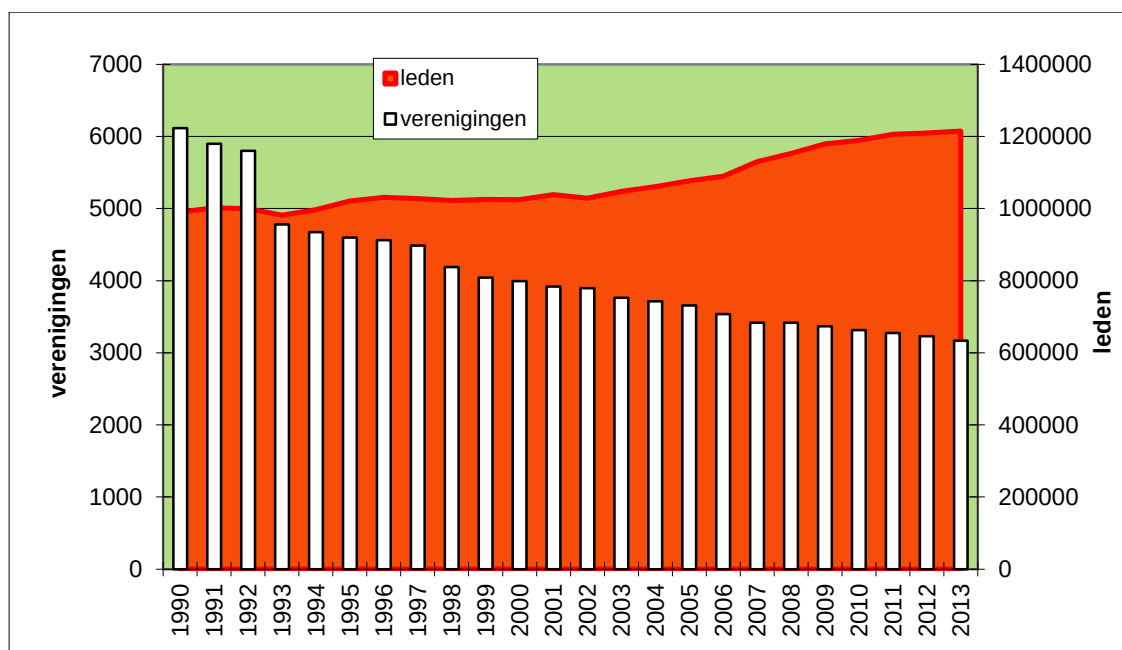
4.2 Ledensituatie

Bij de sportverenigingen in de enquête zijn 3.022 leden aangesloten. Inclusief de non-respons ramen we het aantal leden bij de verenigingen op 4.300. De gemiddelde verenigingsgrootte is 104 leden. Ooststellingwerf kent daarmee een kleinschalige verenigingsstructuur. Dat is een typisch kenmerk van het sportaanbod in Ooststellingwerf, die natuurlijk is afgeleid van de vele kernen in de gemeente. Door de vele kernen en verenigingen heeft de gemeente ook veel sportaccommodaties. sportparken ook verband houdt met het sportaccommodatie-aanbod.

De gemiddelde verenigingsgrootte in Nederland is afgerond 200 leden (196, NOC*NSF Ledentalrapportage 2012).

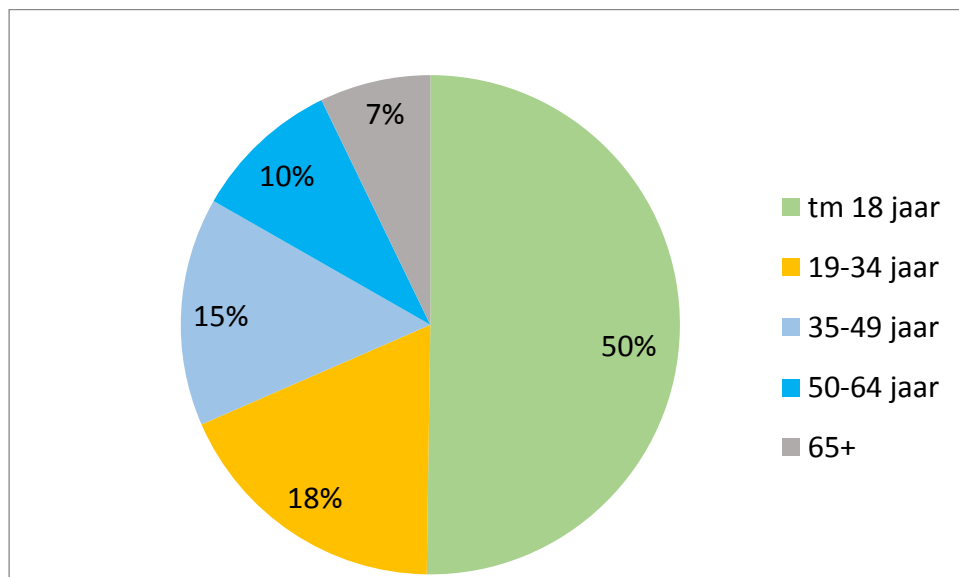
De kleinschaligheid van de verenigingen heeft voordelen en nadelen. Voordelen zijn de leefbaarheid in kernen en een sportaanbod dichtbij. De kleinschaligheid heeft ook beperkingen. In accommodatiegebruik zijn veel kleine verenigingen minder efficiënt (restcapaciteit op bijvoorbeeld 1 veld), de mogelijkheid om teams te vormen is bij een grotere vereniging ruimer en in het algemeen ervaren bonden dat grotere verenigingen meer slagkracht hebben en meer vooruitstrevend zijn. De autonome ontwikkeling die de sport doormaakt is schaalvergroting. Die is duidelijk te zien bij het voetbal tussen 1990 en 2012. Tussen 1990 en 2013 is het aantal voetbalverenigingen in Nederland bijna gehalveerd (van een kleine 6.000 naar ruim 3.000), terwijl het aantal leden bij de KNVB is gestegen van 990.000 naar 1,2 miljoen. Dat is een natuurlijk proces.

Afbeelding 4.1 Ontwikkeling aantal verenigingen en leden bij KNVB

In Ooststellingwerf is de helft van de leden bij verenigingen jeugd. Een betrekkelijk kleine groep (7%) is 65 plus. Landelijk zien we dat van de 4,8 miljoen leden van sportverenigingen 35% tot de doelgroep jeugd behoort. In Ooststellingwerf bestaan de sportverenigingen dus meer uit jeugd en minder uit volwassen leden.

Afbeelding 4.2 Verdeling leden sportverenigingen in Ooststellingwerf naar leeftijd

Van de leden van sportverenigingen in Ooststellingwerf is 60% man en 40% vrouw. Landelijk is de verhouding man-vrouw in de georganiseerde sport ook niet gelijk. Vrouwen beoefenen bijvoorbeeld vaker fitness dan mannen.

Zeer opvallend is dat een meerderheid van de verenigingen in Ooststellingwerf (55%) aangeeft te weinig leden te hebben, tegenover 45% die voldoende leden heeft. Geen enkele vereniging heeft een ledenstop of wachtlijst.

4.3 Knelpunten en sterke punten

Bijna alle verenigingen (90%) geeft aan een of meer knelpunten te hebben. De meest genoemde knelpunten onder de sportverenigingen in de gemeente zijn:

- ledenontwikkeling (te weinig leden of aanwas);
- accommodatie knelpunten (te weinig capaciteit of kwalitatieve gebreken);
- onvoldoende kader (bestuur, sporttechnisch of vrijwilligers algemeen);
- financiële knelpunten (tarief bij teruglopend ledenaantal).

De eerste drie knelpunten zijn ongeveer in gelijke mate het meest genoemd. Financiële druk werd ook regelmatig genoemd maar minder frequent dan de eerste 3 knelpunten. De vier genoemde knelpunten zijn niet uniek voor Ooststellingwerf. In veel gemeenten zien we dezelfde knelpunten. Landelijk heeft 88% van de sportaanbieders een of meer knelpunten (NOC*NSF, Sportaanbiedersmonitor 2012) en de top 4 knelpunten is vergelijkbaar met het beeld in Ooststellingwerf. Het tekort aan kader in Ooststellingwerf heeft betrekking op bestuursleden, sporttechnisch kader en vrijwilligers in het algemeen. Opvallend was dat bij vier verenigingen in de gemeente de functie van voorzitter momenteel vacant is.

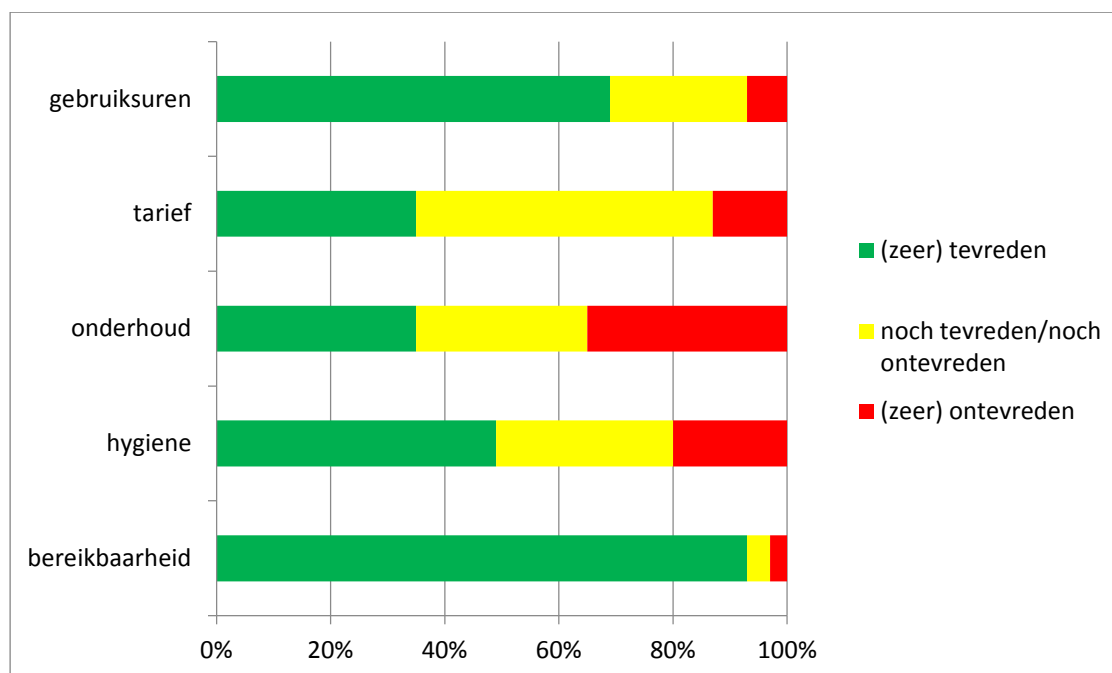
Als sterkste punten van de vereniging worden vooral genoemd saamenhorigheid en betrokkenheid, laagdrempelig, enthousiasme en een goede interne organisatie.

4.4 Accommodatie

In de enquête is aan de verenigingen gevraagd de accommodatie te beoordelen op vijf onderdelen: bereikbaarheid, hygiëne, onderhoud, tariefstelling en aantal gebruiksuren.

Over de bereikbaarheid en de beschikbaarheid (gebruiksuren) is het merendeel van de verenigingen tevreden of zeer tevreden. Het aandeel dat ontevreden of zeer ontevreden is, is het hoogste bij hygiëne en onderhoud. Het zijn vooral de binnensport- en zwemverenigingen die hierover niet tevreden zijn. Als we alleen naar binnensport en zwemsport zouden kijken, dan ligt het aandeel dat ontevreden is over hygiëne en onderhoud duidelijk hoger. Vaak wordt in de toelichting opgemerkt dat de accommodaties verouderd zijn en dat de zaalvloer stoffig of vies is en dat de klimaatbeheersing gebreken vertoont.

Afbeelding 4.3 Beoordeling accommodaties door verenigingen in Ooststellingwerf

In de enquête is gevraagd of men voldoende capaciteit heeft of een tekort ervaart in de accommodatie. Er zijn drie verenigingen die samen behoefte hebben aan 17 uur extra per week sporthalcapaciteit. Het gaat dan om uren van circa 18.00 tot 22.00 uur. Er is 1 vereniging die meer uren wenst in een gymnastieklokaal (4 uur extra per week). Bij de binnensport is de situatie in de gemeente niet afwijkend van elders in die zin dat binnensportverenigingen een tekort ervaren aan sporthalcapaciteit door de week tussen 18.00 en 22.00 uur. In Ooststellingwerf geldt dat dus ook voor 17 uur extra per week.

De tafeltennisvereniging Appelscha speelt in het gymnastieklokaal Aekinga in Appelscha van Trajectum (Hanzeborg/Zeuvenakkers). De vereniging wil graag een eigen accommodatie.

Bij de buitensportverenigingen geeft 1 korfbalvereniging (Lintjo) aan een tekort te ervaren aan wedstrijd- en trainingscapaciteit. Dat komt overeen met de 'normatieve' capaciteitsberekening in hoofdstuk 2. Donkerbroek (korfbal) ervaart een tekort aan kleedkamers.

Bij de voetbalverenigingen geven Dio en De Griffioen aan tekort te ervaren in wedstrijdvelden, trainingsvelden en kleedkamers. Wat wedstrijdvelden betreft is de capaciteit in Oosterwolde volgens de planningsrichtlijnen voldoende. En op basis van de planningsrichtlijnen is al de indruk ontstaan dat de trainingscapaciteit te beperkt is en dat wordt door de verenigingen bevestigd. Fochteloo heeft in de enquête aangegeven graag te beschikken over een apart trainingsveld. Op dit moment dient het wedstrijdveld ook als trainingsveld (voor 2 seniorenteams). Cultuurtechnisch kan dat veld dat aan. Donkerbroek zou het trainingsveld ombouwen naar kunstgras en wil de kleedkamer capaciteit uitbreiden. Op basis van de planningsrichtlijnen is ombouw van een trainingsveld naar kunstgras niet nodig. In paragraaf 3.3 zijn we dieper in gegaan op de mogelijkheden van kunstgras, naar aanleiding van de motie in de raad.

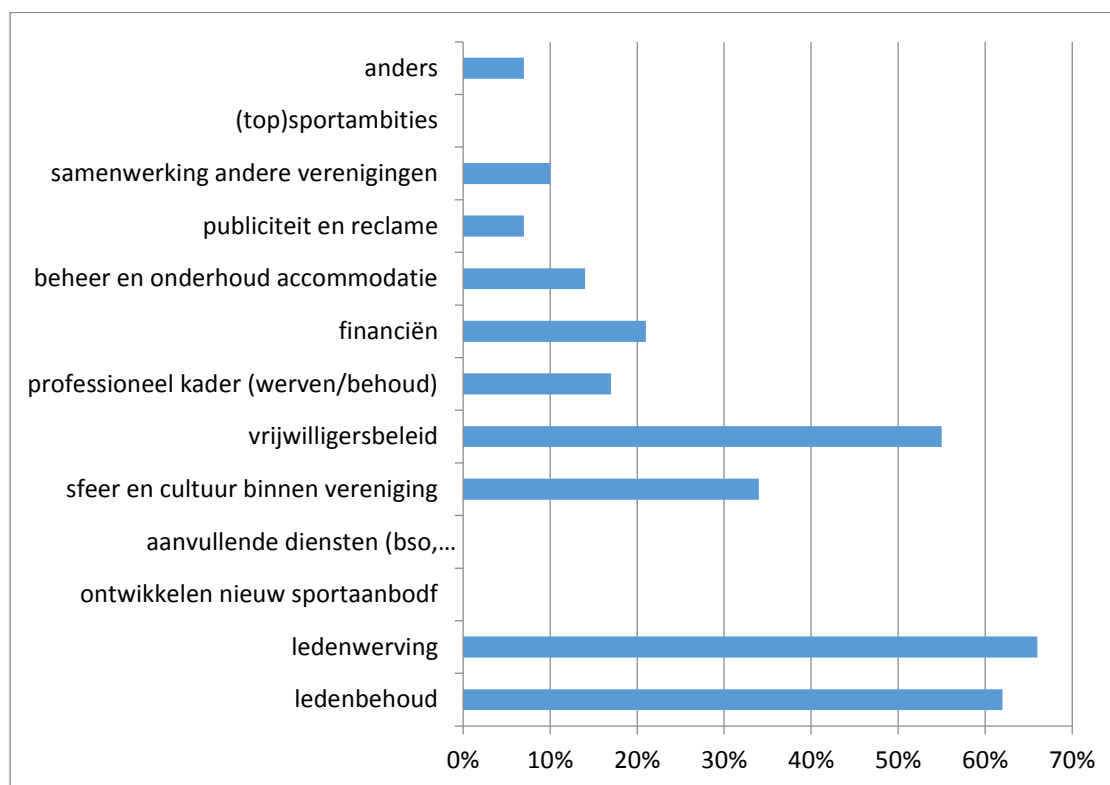
4.5 Speerpunten verenigingen

De belangrijkste speerpunten voor de ondervraagde verenigingen voor het komende jaar zijn (tussen haakjes het deel van de verenigingen waarvoor het geldt):

- Ledenwerving (66%);
- Ledenbehoud (62%);
- Behoud en werving van vrijwilligers (55%);
- Sfeer en cultuur (34%);
- Financiën (21%).

De uitkomsten liggen in lijn met de knelpunten, zoals die eerder zijn genoemd. Wel is opvallend dat verenigingen nog niet denken aan het ontwikkelen van nieuw sportaanbod zoals dat landelijk door NOC*NSF wordt gepromoot. NOC*NSF, maar ook bonden denken dan bijvoorbeeld aan sport- en beweegaanbod voor senioren. Bij voetbal is dat onder meer 35+ en 45+ voetbal, maar ook bijvoorbeeld een hardlopgroep of een wielengroep vanuit de vereniging. De tennisbaan in Elsloo is ook een vorm van nieuw sportaanbod en dat geldt ook voor de zaalvoetbalcompetitie die populair is in de gemeente.

Afbeelding 4.4 Speerpunten onder verenigingen voor de komende jaren

4.6 Aanbevelingen volgens verenigingen

Aan de verenigingen is ook gevraagd wat volgens de vereniging de belangrijkste uitdagingen zijn voor het nieuwe sport- en beweegbeleid. Uit de resultaten komen de volgende aanbevelingen naar voren.

- betaalbare accommodaties behouden;
- voldoende accommodaties / goede accommodaties;
- upgraden accommodaties, renovatie, vernieuwen;
- realiseren kunstgras;
- toegankelijkheid.

Aanbevelingen nieuwe sportaccommodatievisie volgens verenigingen (bron: enquête)

gymnastieklokaal upgraden naar sporthal zodat kinderen dichtbij huis hun sport kunnen beoefenen.
betaalbare sporthal Donkerbroek, Makkinga voorzien van goede sporthal 2x
meer sporthalcapaciteit
zwembad terug bij gemeente (deprivatiseren)
nieuwe sportaccommodatie die ook voor gymnastiek aantrekkelijk is
goede bereikbaarheid 2x
voldoende accommodaties in leefbare gebieden
voldoende accommodaties tegen betaalbare prijs
betaalbare tarieven 5x
goede betaalbare accommodaties 2x
schone accommodaties
fatsoenlijke/goede accommodaties
toegankelijkheid doelgroep beperkingen/rolstoelen, toegankelijkheid ouderen 2x
behouden huidige accommodaties/sport dichtbij
doorgaan zoals nu (gaat prima)
realiseren kunstgras 3 x
gemeenschappelijke sporthal voor alle sporten
leveren maatwerk kleine verenigingen
onderhoud velden / goed onderhoud / modernisering / vernieuwen of moderniseren De Boekhorst 5
verenigingen tegemoet komen bij organiseren evenementen (potje)
afspraken nakomen / beter overleg met verenigingen 2
ondersteuning vrijwilligers werven
kinderen stimuleren sporten /voldoende aanwas houden
intensivering gebruik

Bij de sportverenigingen in de enquête zijn 3.022 leden aangesloten. Inclusief de non-respons ramen we het aantal leden bij de verenigingen op 4.300. De gemiddelde verenigingsgrootte is 104 leden: Ooststellingwerf kent daarmee een kleinschalige verenigingsstructuur. In Ooststellingwerf bestaan de sportverenigingen meer uit jeugd en minder uit volwassen leden (vergeleken met landelijk).

Bijna alle verenigingen (90%) geeft aan een of meer knelpunten te hebben. De meest genoemde knelpunten onder de sportverenigingen in de gemeente zijn:

- ledenontwikkeling (te weinig leden of aanwas);
- accommodatie knelpunten (te weinig capaciteit of kwalitatieve gebreken);
- onvoldoende kader (bestuur, sporttechnisch of vrijwilligers algemeen);
- financiële knelpunten (tarief bij teruglopend ledenaantal).

Een meerderheid van de verenigingen in Ooststellingwerf (55%) vindt dat ze te weinig leden heeft.

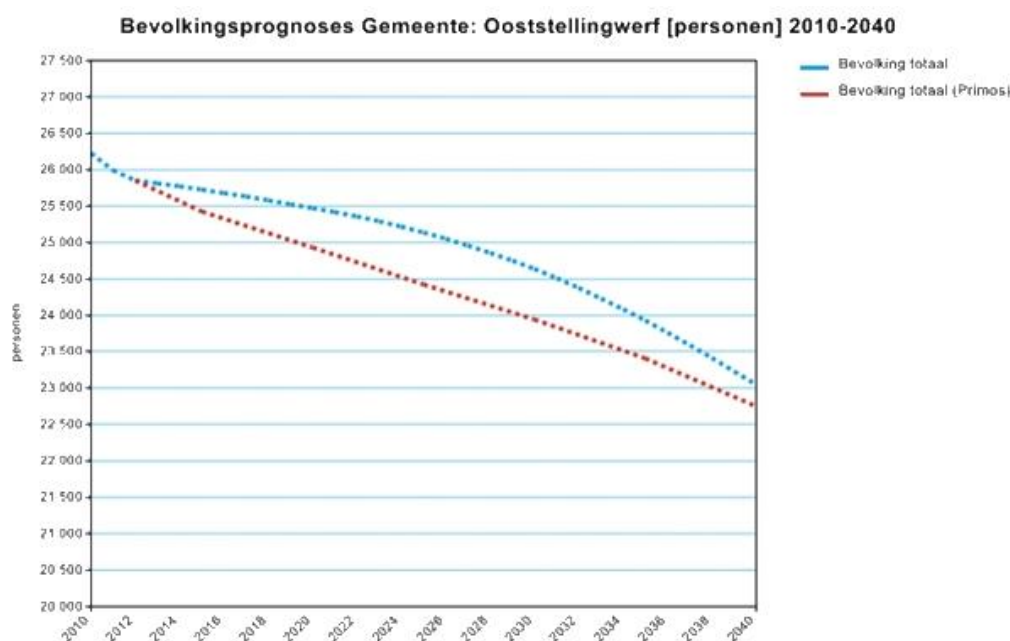
Volgens de verenigingen moet de gemeente vooral aandacht schenken aan:

- sportaccommodaties betaalbaar behouden;
- zorgen voor voldoende accommodaties;
- upgraden en renoveren van accommodaties;
- realiseren kunstgras;
- toegankelijkheid.

5.1 Ontwikkeling bevolking en gevolgen sportdeelname

De provincie Fryslân heeft zeer recent voor alle Friese gemeenten een bevolkingsprognose opgesteld. De provincie geeft daarbij aan dat de onzekerheden over de toekomst bij Ooststellingwerf wat groter zijn. Dit wordt veroorzaakt doordat Ooststellingwerf tot voor kort een AZC had en de trend in de migratiestatistiek is 'vervuld' door asielzoekers. De provincie heeft hierop enige correctie toegepast, maar geeft aan dat er zich een nieuwe trend zal moeten ontwikkelen. Sowieso geldt dat op gemeente niveau de bevolkingsprognoses indicatief zijn. De recent verschenen Primos 2013-prognose zit voor Ooststellingwerf nog iets lager dan de prognose van de provincie.

Afbeelding 5.1

Bronnen: Prognose Fryslân 2013, Provincie Fryslân, Primos-prognose 2013-2040 ABF Research B.V.

In 2030 zal Ooststellingwerf naar verwachting ongeveer tussen de 24.000 en 24.500 inwoners hebben. Nog belangrijker dan de krimp is de verandering van de bevolkingssamenstelling. Voor de binnen- en buitensportverenigingen zijn de groepen 6-18 jaar, 19-34 jaar en 35-49 de belangrijkste doelgroepen (sporters). Juist deze groepen zullen tussen nu en 2030 afnemen variërend van 17% tot 30%. Interessant is ook dat de groep 35-64 jaar afneemt en dat is een groep die traditiegetrouw de kar trekt bij verenigingen.

Tabel 5.1 Gemeente Ooststellingwerf raming verenigingssporters o.b.v. bevolkingsprognose⁶

	bevolking (a)			% bevolking dat sport (b)[1]	% sporter lid van vereniging (c)	Verenigingssporters			Vershil 2020-2014	Vershil 2030-2014
	2014	2020	2030			2014	2020	2030		
6-11	1671	1540	1519	90%	78%	1173	1081	1066	-8%	-9%
12-17	2033	1699	1593	83%	68%	1147	959	899	-16%	-22%
18-24	1792	1815	1404	70%	37%	464	470	364	1%	-22%
25-34	2399	2262	1940	69%	27%	447	421	361	-6%	-19%
35-49	5005	4166	3655	66%	19%	628	522	458	-17%	-27%
50-64	5958	6064	4888	59%	14%	492	501	404	2%	-18%
65-79	4168	4979	5886	48%	12%	240	287	339	19%	41%
	23026	22525	20885			4591	4242	3892	-8%	-15%

De vraag naar binnensportaccommodaties en sportparken komt vooral voort uit verenigingssporters. Naarmate we ouder worden daalt de sportdeelname (aandeel mensen dat sport) en daalt ook het aandeel sporters dat in verenigingsverband sport. Op basis van uitsluitend de bevolkingsprognose hebben we berekend dat het aantal georganiseerde sporters tussen 2014 en 2020 met 8% gaat afnemen en tussen 2014 en 2030 is de afname 15%. Maar er zijn duidelijke verschillen naar leeftijd. Het aantal kinderen neemt tussen 2014 en 2020 sterker af dan 8%.

Het is waarschijnlijk dat de afname van het aantal verenigingssporters groter zal zijn dan 8% (2020) en 15% (2030). Dat komt omdat in tabel 5.1 het aandeel sporters dat lid is van een vereniging constant hebben gehouden. Er is sprake van een verschuiving van georganiseerd sporten naar (meer) ongebonden sporten en commercieel sporten (een trend die al langer in gang is gezet). De prognose dat het aantal verenigingssporters 8% en 15% lager zal zijn in 2020 en 2030 is daarom een minimale inschatting. Als de trend naar meer ongebonden en commercieel sporten doorzet, zal de afname van verenigingssporters hoger uitvallen, richting -10% tot -12% in 2020 en -20% tot -25% in 2030.

5.2 Afname marktaandeel verenigingssport

De ontwikkeling van de georganiseerde sport (verenigingssport) blijft achter bij de ongebonden- en commerciële sport. De grootste groei vindt plaats bij de ongebonden(skeeleren, hardlopen, wandelen/nordic walking etc.)- en commercieel beoefende sport (fitnesscentra). De ontwikkeling waarbij de verenigingssport marktaandeel verliest heeft verschillende oorzaken. We noemen enkele belangrijke factoren.

- Mensen hebben steeds meer behoefte aan vormen van vrijetijdsbesteding die inpasbaar zijn met hun eigen dagindeling. Het vastleggen aan competitie- en training past daar minder bij.

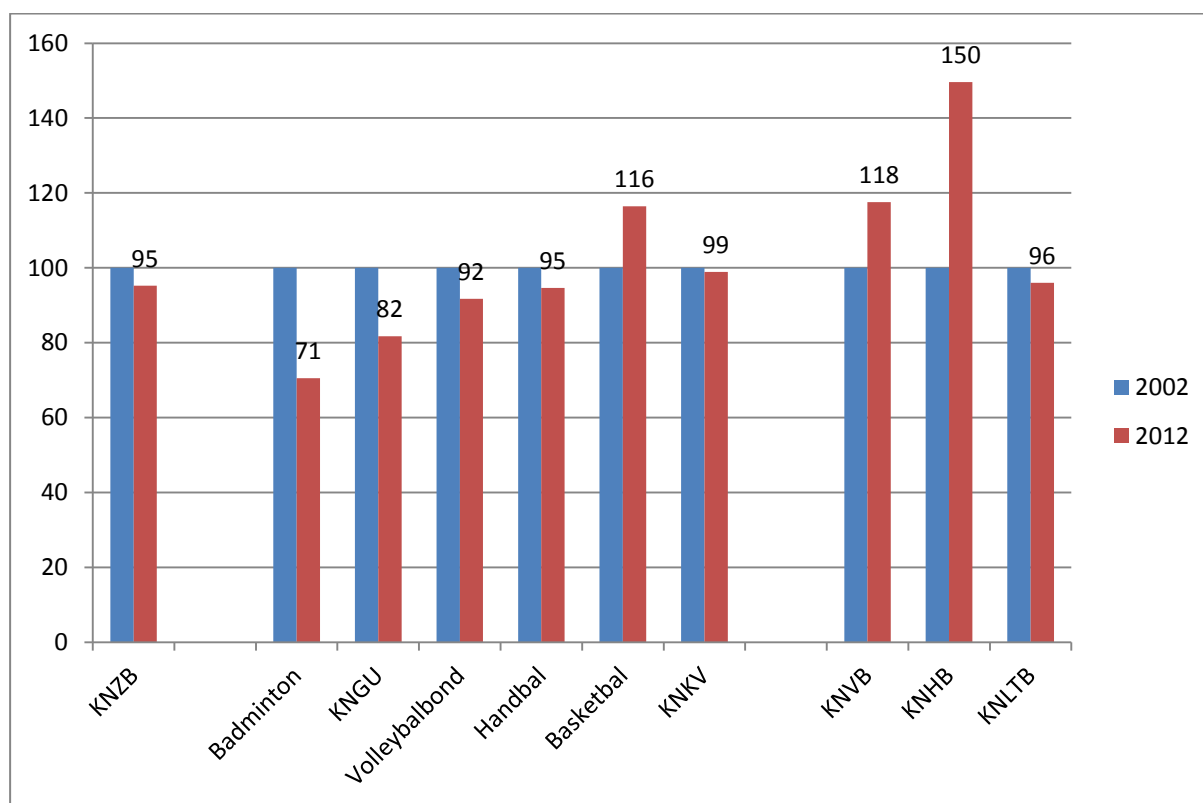
⁶ De percentages voor het aantal inwoners dat sport en het aandeel sporters dat lid is van een vereniging, zijn afgeleid van landelijke bronnen (OBIN). Het aantal geraamde verenigingssporters in tabel 5.1 komt uit op 4.591. Dat is met name op basis van landelijke kengetallen. Via de enquête hadden we het aantal verenigingssporters geraamd op 4.300.

- Mensen binden zich niet meer vanzelfsprekend aan collectieve waarden of het verenigingsleven. Naar verwachting zal dit proces nog voortgaan. Vrijwilligerswerk staat al jaren onder druk.
- Een deel van de consumenten ziet sport meer als een middel voor een gezond en/of mooi lichaam en wil daar rechtstreeks aan werken in een sportschool of fitness. Een kleine groep voelt zich meer aangetrokken tot sporten die grensverleggend zijn (extreme sporten of prestatiegericht zoals een marathon).
- Consumptieve bestedingen (o.a. mobiele telefoon en kleding) hebben aan belang gewonnen en jongeren moeten die vaak zelf bekostigen. Een bijbaan in het weekend of de avond is vaak nodig en kost tijd. Tijd die voorheen onder meer voor sport bestemd was. Verenigingen hebben moeite om jongeren te binden.
- Naast een consument die meer vraagt, hebben verenigingen te maken met toenemende wet- en regelgeving zoals de Arbowet, aansprakelijkheid, legionella, regelgeving rond kantines, rookbeleid et cetera. Het besturen van verenigingen is in de loop der jaren complexer geworden.

Verschillen tussen sporten

Tussen sporten zien we (landelijk) verschillen in ontwikkeling. Het zondagvoetbal loopt terug ten gunste van het zaterdagvoetbal. Meisjes/damesvoetbal is over de grootste groei heen, maar stijgt nog wel. Korfbal daalt licht en tennis loopt terug. Bij volleybal is beachvolleybal een belangrijk speerpunt om én meer jongeren te werven en meer jongens. In afbeelding 5.2 is de ledenontwikkeling weergegeven van een aantal bonden in de periode 2002-2012. Bij veel bonden, zeker de binnensport-bonden, is de laatste 11 jaar het aantal leden afgenomen (de toename bij basketbal heeft waarschijnlijk een administratieve oorzaak). Voetbal en hockey hebben landelijk een sterke groei doorgemaakt.

Afbeelding 5.2 Ledenontwikkeling diverse bonden landelijk in de periode 2002-2012 (bron: NOC*NSF).

Lokaal kunnen er natuurlijk verschillen zijn ten opzichte van landelijke trends. In Opsterland heb je WWMD in Lippenhuizen en LDOK in Gorredijk. Tot een paar jaar geleden was WWMD een behoorlijke vereniging, maar veel leden zijn gestopt of overgestapt naar LDOK. WWMD heeft dit seizoen nog maar 1 seniorenteam. Dergelijke specifieke situaties zijn niet te voorspellen. Wel zien we in andere landelijke gebieden dat kleine verenigingen het steeds moeilijker krijgen. Het aantal verenigingen neemt landelijk gezien jaarlijks af en de gemiddelde verenigingsgrootte stijgt. Voor de voetbal is deze trend goed zichtbaar. Tussen 1990 en 2012 is sprake van bijna een halvering van het aantal verenigingen, terwijl het aantal leden stijgt van 1 miljoen naar 1,2 miljoen. De KNVB houdt overigens rekening met een daling van het aantal leden in 2020 door de ontgroening.

Uit de hiervoor genoemde ontwikkelingen blijkt dat de sportconsument verandert. Het traditioneel sporten binnen een vereniging is nog wel omvangrijk maar de verenigingssport heeft steeds meer te maken met geduchte concurrentie. Dergelijke ontwikkelingen zijn nog lang niet bij de gemiddelde verenigingsbestuurder doorgedrongen. Verenigingen zijn veel meer georiënteerd op het lopende seizoen of de korte termijn en staan zelden stil bij ontwikkelingen voor de periode 2020-2030.

5.3 Trends en ontwikkelingen zwembaden

5.3.1 Algemeen

- de aandacht voor gezond leven en bewegen blijft onverminderd groot. Dat betekent een positieve stimulans voor sportbeoefening in het algemeen. Vooral 55-plussers blijken aanzienlijk vaker deel te nemen aan sportieve (doelgroep)activiteiten dan in het verleden. Daarentegen neemt de interesse van jongeren voor sportieve activiteiten vanaf een jaar of 15 duidelijk af;
- de kwaliteit van de dienstverlening wordt in steeds grotere mate bepalend geacht voor de keuzes van de zwembadbezoeker. Leden van verenigingen en deelnemers aan begeleide activiteiten vinden de klantgerichtheid en deskundigheid van trainers/instructeurs het belangrijkste aspect van de dienstverlening. Daarnaast is bereikbaarheid een belangrijk punt;
- onder invloed van verdrinkingsgevallen en ongelukken in zwembaden en recreatiegebieden blijft de discussie over veiligheid actueel. Daarbij gaat het niet alleen om de veiligheid in het water, maar ook om de (sociale) veiligheid in en om sportaccommodaties. Mede hierom zijn het Keurmerk Veilig en Schoon en het Protocol Vrolijk en Veilig opgesteld.
- geclusterde en multifunctionele sportvoorzieningen zijn in opmars, waarbij soms ook combinaties met andere maatschappelijke of commerciële voorzieningen worden gemaakt. Succesvolle combinaties (bijvoorbeeld zwemmen, andere sporten, gezondheid, horeca) resulteren in meerwaarde voor de bezoeker en financiële voordelen voor de exploitant. Het vervangen van bestaande accommodaties is vaak aanleiding om over clustering na te denken.

5.3.2 Zwemactiviteiten

- in de jaren tachtig en in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw is door menig gemeente fors geïnvesteerd in recreatieve zwembaden en combibaden. In het afgelopen decennium heeft echter een verschuiving van recreatief zwemmen naar begeleide activiteiten plaatsgevonden. Daarbij hebben demografische ontwikkelingen, gewinning aan recreatieve zwemvoorzieningen en uitbreiding van andersoortige recreatieve voorzieningen een rol gespeeld;

- de aquafit-activiteiten zijn in de afgelopen jaren populair geweest en zullen dat in de komende jaren ook blijven. Middels een aantrekkelijk en afwisselend aanbod dient hierop te worden ingespeeld. Net als bij de overige doelgroepen is de kwaliteit van de instructeurs zeer bepalend voor de populariteit van de activiteiten;
- gezien de veranderende samenstelling van de Nederlandse bevolking worden activiteiten voor senioren steeds belangrijker. Zij stellen echter meer en andere wensen aan deze activiteiten dan jongeren mensen, bijvoorbeeld ten aanzien van watertemperatuur, waterdiepte, hygiëne, persoonlijke aandacht en de sociale functie van het zwemmen en het zwembad;
- het les zwemmen is van oudsher sterk aanbodgericht. Lessen worden op vaste tijdstippen in de week aangeboden. Steeds meer zwembaden bieden ook lessen op zaterdag en zondag aan en organiseren snelcursussen of turbolessen, waarbij kinderen in een korte periode hun diploma kunnen behalen;
- zwem- en waterpoloverenigingen hebben over het algemeen met relatief sterk teruglopende ledenaantallen te kampen. Het positieve effect van de goede prestaties van de Nederlandse zwemmers en waterpolosters is gering geweest. Ook zwemverenigingen zullen moeten inspelen op de veranderende bevolkingssamenstelling en veranderende vraag.

Op basis van de bevolkingsprognose (krimp en vergrijzing) zal het aantal georganiseerde sporters tussen 2014 en 2020 met 8% afnemen, maar een afname van 10% tot 12% is waarschijnlijker doordat de verenigingssport marktaandeel verliest ten opzichte van het ongebonden en commercieel sporten. In 2030 zal de behoefte van de georganiseerde sport naar verwachting 20% tot 25% lager uitvallen dan in 2014.

In de overdekte zwembaden zien we een verschuiving van recreatief zwemmen naar begeleide activiteiten (o.a. aquafit-activiteiten). Gezien de veranderende samenstelling van de bevolking worden activiteiten voor senioren steeds belangrijker. Zij stellen echter meer en andere wensen aan deze activiteiten dan jongeren mensen, bijvoorbeeld ten aanzien van watertemperatuur, waterdiepte, hygiëne, persoonlijke aandacht en de sociale functie van het zwemmen en het zwembad.

In dit eerste deel van de Sportaccommodatievisie, hebben we een beeld gegeven van de huidige situatie met een doorkijk naar 2020 en 2030. De foto van de sportaccommodaties in Ooststellingwerf kunnen we als volgt samenvatten.

Buitensport

Voor de voetbalaccommodaties is het aanbod in totaliteit redelijk afgestemd op de behoefte. Een aantal locaties heeft een tekort of overcapaciteit.

- In Haulerwijk is de wedstrijdcapaciteit te ruim en de trainingscapaciteit te krap;
- In Waskemeer is de wedstrijd- en trainingscapaciteit krap;
- In Oosterwolde (Griffioen, DIO en JV Oostenburg) kan de trainingscapaciteit krap zijn;
- Trinitas heeft voldoende aan de accommodatie in Boijl, in Elsloo maken voetbal- en korfbalvereniging samen gebruik van de wedstrijdvelden;
- In Appelscha is er 1 wedstrijdveld teveel.

Het veld voor korfbalvereniging Lintjo is krap voor de wedstrijd- en trainingsbehoefte. De overige korfbalverenigingen hebben voldoende tot ruim voldoende ruimte.

Ooststellingwerf beschikt over minder frequent voorkomende buitensportvoorzieningen, zoals een motorcrosscircuit, een skeelerbaan, en een klimpark. De private tennisaccommodaties hebben een lage baanbezetting. Op termijn kan dat problemen geven voor het financieren van vervangingsinvesteringen.

Binnensport

De gymnastieklokalen in Ooststellingwerf hebben capaciteit beschikbaar (zowel onderwijs als verenigingen). Voor de sporthallen geldt dat door de week overdag ruimte beschikbaar is en op de latere uren (na 22.00 uur en vrijdagavond) en in het weekeinde. In de sporthal in Oldeberkoop is voor verenigingen nog veel ruimte beschikbaar.

Zwembaden

De oppervlakte overdekt zwemwater voldoet voor de gemeente Ooststellingwerf. Het gebruik ligt echter onder wat landelijk gebruikelijk is.

Het huidige aanbod van openluchtzwemwater binnen Bosbad Appelscha en zwembad Haulewelle voldoet aan de vraag. Het openluchtzwemwater wordt redelijk tot goed gebruikt.

Kosten gemeentelijke sportaccommodaties

De totale uitgaven aan sport, dus inclusief beleidsondersteuning en gymnastieklokalen bedroegen in 2013 € 1.634.000. Per hoofd van de bevolking besteedt Ooststellingwerf daarmee € 64 aan sport. Dat is exclusief sportstimulering. Gemiddeld besteden gemeenten ongeveer € 68 aan sport per inwoner.

Op zich zouden we verwachten dat een gemeente met 1 overdekt zwembad en 2 openluchtzwembaden duidelijk meer uitgeeft per inwoner dan een gemiddelde gemeente. Dat blijkt niet het geval. We vermoeden dat daarvoor twee redenen zijn aan te voeren. In de eerste plaats heeft Ooststellingwerf veel oudere accommodaties waarvan de kapitaallasten (grotendeels) zijn afgeschreven. De tweede reden is vermoedelijk terug te voeren op de efficiency waarop exploitatie en beheer door de gemeente is geregeld.

De tarieven voor de binnensportverenigingen zitten aan de onderkant van wat in de regio gebruikelijk is. Ten opzichte van de landelijke situatie zijn de tarieven voor een gymnastieklokaal of sporthal laag. Bij de zwembaden is het tarief in Haulerwijk vergelijkbaar met wat in de regio voorkomt. Bij het Bosbad in Appelscha is het tarief voor abonnementen niet afwijkend (zelfs goedkoop), maar een los kaartje is wel duurder.

Het tarief voor het overdekte zwembad De Boekhorst ligt hoger dan in Roden of Wolvega.

Voetbal- en korfbalverenigingen betalen geen huurvergoeding. Ooststellingwerf heeft nog geen kunstgras. In het algemeen betekent aanleg van kunstgrasvelden een kostenverhoging. Maar daar staat ook een kwaliteitsverhoging tegenover. De huidige exploitatiekosten van een natuurgrasveld in Ooststellingwerf bedragen € 9.300 per veld. Een nieuw natuurgrasveld kost jaarlijks circa € 15.800 en een kunstgrasveld komt uit op circa 41.000 (exclusief btw). Een kunstgrasveld is ruim 4 (4,4) keer zo duur als een bestaand natuurgrasveld en circa 2,5 keer zo duur als een nieuw natuurgrasveld.

Situatie bij verenigingen

Bij de sportverenigingen in de enquête zijn 3.022 leden aangesloten. Inclusief de non-respons ramen we het aantal leden bij de verenigingen op 4.300. De gemiddelde verenigingsgrootte is 104 leden: Ooststellingwerf kent daarmee een kleinschalige verenigingsstructuur. In Ooststellingwerf bestaan de sportverenigingen meer uit jeugd en minder uit volwassen leden (vergeleken met landelijk).

Bijna alle verenigingen (90%) geeft aan een of meer knelpunten te hebben. De meest genoemde knelpunten onder de sportverenigingen in de gemeente zijn:

- ledenontwikkeling (te weinig leden of aanwas);
- accommodatie knelpunten (te weinig capaciteit of kwalitatieve gebreken);
- onvoldoende kader (bestuur, sporttechnisch of vrijwilligers algemeen);
- financiële knelpunten (tarief bij teruglopend ledenaantal).

Een meerderheid van de verenigingen in Ooststellingwerf (55%) vindt dat ze te weinig leden heeft.

Volgens de verenigingen moet de gemeente vooral aandacht schenken aan:

- sportaccommodaties betaalbaar behouden;
- zorgen voor voldoende accommodaties;
- upgraden en renoveren van accommodaties;
- realiseren kunstgras;
- toegankelijkheid.

Toekomstige behoefte

Op basis van de bevolkingsprognose en ontwikkelingen binnen de sport, verwachten we dat het aantal georganiseerde sporters tussen 2014 en 2020 met 10% tot 12% zal afnemen. In 2030 zal de behoefte van de georganiseerde sport naar verwachting 20% tot 25% lager uitvallen dan in 2014.

In de overdekte zwembaden zien we een verschuiving van recreatief zwemmen naar begeleide activiteiten en meer vraag van senioren.

Bijlage 1 Samenvatting gebiedsagenda's sport

Kanaal en wegdorpen (Haule, Donkerbroek, Waskemeer en Haulerwijk)

	Agendapunt	Beschrijving situatie
1.	Zwembad Haulerwijk	Heeft regiofunctie. Moet blijven bestaan. Afgelopen jaar fors geïnvesteerd. Veel vrijwilligers actief. Subsidiecontract met gemeente t/m 2014.
2.	Alle dorpen een buitensportvoorziening. In ieder geval een sportveld/trapveld	Alle dorpen hebben een onoverdekte sportvoorziening en willen dit graag behouden. Zolang er voldoende leden zijn voor de sportvereniging blijft de vereniging op eigen dorp en de voorziening op eigen dorp in stand. Lukt dit niet meer dan samenwerking zoeken met buurdorpen of met verenigingen binnen eigen dorp. Dit is een natuurlijk proces. Trapveldje behouden per dorp is voorwaarde/ombouwen tot evenemententerrein.
3.	Alle dorpen een binnensportvoorziening. gymnastieklokaal/sportzaal	Alle dorpen hebben een overdekte sportvoorziening en willen dit graag behouden. In het bijzonder hier te benoemen de sporthal Haulerwijk met een regiofunctie. Zolang er voldoende bezetting is van de accommodatie en de gemeente heeft voldoende middelen om e.e.a. te bekostigen (budgetrecht raad) blijft de voorziening op eigen dorp in stand. Lukt dit niet meer dan samenwerking zoeken met buurdorpen of met andere accommodaties binnen eigen dorp. Donkerbroek heeft in haar rapport gemeenschapscentrum aangegeven om tenminste voor een sportzaal te opteren. De argumentatie is daarbij aangegeven. Dit is een natuurlijk proces.
5.	Haalbaarheidsonderzoek Gemeenschapscentrum Donkerbroek	Er wordt in het voorjaar van 2013 een haalbaarheidsonderzoek door een externe partij uitgevoerd

Oosterwolde

1.	Behoud zwembad voor Oosterwolde.	Oosterwolde heeft een zwembad en wil deze als centrumplaats voor de gemeente behouden. Upgraden zwembad + sporthal Boekhorst. Rapport beoordelen
2.	Binnensportvoorziening.	Sporthal behouden voor Oosterwolde. Upgraden en vergroten sporthal.
3.	Multifunctionele ontmoetingsruimte voor geheel Oosterwolde	Er zijn diverse ontmoetingsruimtes aanwezig in Oosterwolde bijv. Sporthal/de Miente/MFS Zuid/Kampus Oosterwolde/zalencentrum 't Anker/ de Esch/Stellinghaven/Rikkingahof/de Kompaan. Maar een effectief gebruik als ontmoetingsruimte voor Oosterwoldigers ontbreekt. In ontwikkeling is het Ecommunitypark (conferentieoord etc.) Er is een aanjager nodig die deze ruimtes als ontmoetingsruimtes positioneert. Vb. is Keunstwerf die d.m.v. exposities een aantal panden op de kaart heeft gezet.
4.	Meer speelattributen in de wijken	Het spelen en sporten in de wijken meer stimuleren. Buurtsportcoaches inzetten. Samenwerking zoeken met lokale sportverenigingen. In stand houden huidige voorzieningen en waar mogelijk uitbreiden. Onderhoud op orde houden. 4 x per jaar/keuring 1 x per jaar.

Gebiedsagenda Tussen het Drents-Friese Wold en het Fochteloerveen (Appelscha, Appelscha-Boven, Ravenswoud en Fochteloo)

1	Alle dorpen een buitensportvoorziening. In ieder geval sportveld, trapveld, doevelt. Jeugdvoorziening voor jeugd 12-18 jaar	Alle dorpen hebben een onoverdekte sportvoorziening en willen dit graag behouden. Zolang er voldoende leden zijn voor de sportvereniging blijft de vereniging op eigen dorp en de voorziening op eigen dorp in stand. Sport/doe veldje behouden per dorp. Pro actief inspelen op deze ontwikkeling tot meer samenwerking. Voor deze doelgroep een goede plek. Denk aan hangplek, doe-velt, skatebaan op Boerestreek. Appelscha als regiofunctie en mobiele jeugdvoorziening via Stichting Scala. Ook plek in Sociaal plein. Actie: een plek vinden.
2	Binnensportvoorziening	Sporthal en gymnastieklokaal behouden voor Appelscha en totale gebied.
4	Zwembad Appelscha	Regiofunctie voor lokale zwembadliefhebber en (zwem)verenigingen en burger en recreatieve functie voor toerist. Actie: in stand houden.
5	Samenwerking tussen dorpen om leeftijdsgenoten samen te laten sporten.	Zolang er voldoende leden zijn voor de sportvereniging blijft de vereniging op eigen dorp en de voorziening op eigen dorp in stand. Lukt dit niet meer, dan samenwerking zoeken met buurdorpen of met andere verenigingen. Dit is een natuurlijk proces. Gemeente heeft hierin een faciliterende rol.

Tussen De Tsjonger en De Lende (Makkinga, Langedijke, Elsloo, Nijeberkoop, Oldeberkoop)

1	Zwembaden.	De zwembaden in Oosterwolde en Appelscha hebben regiofunctie en zijn gebied overschrijdend. In stand houden van deze voorzieningen voor dit gebied.
2	Buitensport voorzieningen.	Alle dorpen hebben een buitensport voorziening. De beschikbaarheid van een trapveld of evenementen-terrein per dorp wordt als minimum voorziening ervaren. Trapveldje / evenemententerrein in stand houden. Voor de sportverenigingen de voorzieningen in stand houden. Op natuurlijke momenten samenwerking zoeken met verenigingen binnen eigen dorp, of buurdorp. Het natuurlijke proces van samenwerking behoeft geen sturing vanuit de gemeente.
3	Binnensportvoorzieningen. Gymnastieklokaal /sportzaal.	Niet alle dorpen hebben een binnensport voorziening. Dorpen beschouwen het feit dat niet ieder dorp over een sporthal kan beschikken als een gegeven. Binnensport voorzieningen in stand houden. Zolang er voldoende bezetting is van de accommodatie en de gemeente heeft voldoende middelen om e.e.a. te bekostigen (budgetrecht raad) blijft de voorziening op eigen dorp in stand. - Op natuurlijke momenten samenwerking zoeken met verenigingen binnen eigen dorp, of buurdorp. Dit is een natuurlijk proces. Geen sturing vanuit de gemeente nodig.
5	M.F.A. Oldeberkoop.	Duidelijkheid verschaffen over de plaats en invloed van het M.F.A. op bestaande en mogelijk toekomstige voorzieningen, zowel binnen als buiten het eigen dorp.

Bijlage 2 Samenvatting aanpassingen conceptrapport

Paragraaf 2.2.2 korfbal: aangepast situatie Haule en Donkerbroek. Voorjaarscompetitie spelen seniorenteam in Donkerbroek en najaar in Haule en training voor senioren in voor- en najaar in Haule. Overigens ook toegevoegd dat deze situatie overcapaciteit in stand houdt.

Paragraaf 2.3.1: tabel 2.5 aangepast, met name aanwezigheid geluidwerende wand.

Tabel 2.8: gebruik gymzaal in Donkerbroek aangepast (iets hoger).

Ontwikkeling/achteruitgang gebruik gymlokalen toegevoegd (tabel 2011-2013).

Schema's sporthallen De Bongerd en Broekhorst verwerkt en medegebruik accommodatie Stellingwerf College toegevoegd. Nieuw overzicht van sporthallen toegevoegd.

Paragraaf 2.3.2 opmerking bij Stellingwerf College verwijderd (betreft de opmerking ...de school overweegt dat op te lossen met 3 groepen in de sportzaal (2 zaaldelen)).

Opmerking n.a.v. gebruik sporthal na 22.00 uur/ruimte na 22.00 uur: landelijk is het gebruikelijk sporthallen tot 23.00 uur te verhuren. Vanzelfsprekend zijn deze uren niet voor jeugd bestemd, maar senioren. In Appelscha wordt de sporthal ook tot 22.30 en 23.00 uur verhuurd.

Tabel 3.1 uitgaven gemeenten: de kapitaallasten bij zwembad Haulerwijk is gecorrigeerd. Op het zwembad Haulerwijk heeft geen kapitaallasten.

Opmerking over geen huur korfbal en voetbalvelden nader toegelicht.

Toekomstig gebruik: in tabel zat een fout. Aantal verenigingssporters is geraamd op 8% (2020) en 15% (2030). Als de trend naar meer ongebonden en commercieel sporten doorzet, zal de afname van verenigingssporters hoger uitvallen, richting -10% tot -12% in 2020 en -20% tot -25% in 2030.

Gebruik van animocijfers voor overdekte baden nader toegelicht. Idem toelichting waarom geen vergelijking animocijfers voor buitenbaden. Nader ingegaan op aard van bezoek Bosbad en Haulewelle.

Tekst over toekomstig aanbod van buitenzwembad aangescherpt.